

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต: ศึกษากรณีเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ผู้วิจัยใช้ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่ออธิบายการกระทำผิด และสิ่งที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและอาชญาวิทยา ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (theory of the classical school of criminology) โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่า "เจตจำนงเสรี" (free will) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุมีผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้นๆ หลังจากนั้นจึงเลือกหรืองดเว้นพฤติกรรมนั้น ทฤษฎีความแตกต่างในการคบค้าสมาคม (differential association theory) โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่า มนุษย์กระทำผิดเพราะเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน จนเรียนรู้มองเห็นสิ่งผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง การกระทำผิดไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดหรือการเลือกเชิงเหตุผล (rational choice theory) โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่า อาชญากรเป็นคนมีเหตุผลในการตัดสินใจ ได้ใช้เหตุผลชั่งน้ำหนักของการกระทำแล้ว พฤติกรรมสามารถควบคุมหรือยับยั้งได้ ถ้าอาชญากรกลัวการถูกลงโทษ หรือเมื่อเขาเกิดความเชื่อว่าการเสี่ยงในการประกอบอาชญากรรมมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิด (punishment theory) โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่าวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิด คือ การทำให้ผู้กระทำผิดความผิดได้รับผลร้าย เพราะ เหตุที่ผู้นั้นฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อมิให้มีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก นอกจากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นแล้วผู้วิจัยยังได้ใช้รูปแบบของกระบวนการยุติธรรม หลักของกฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและอาชญาวิทยา

2.1.1 ทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (theory of the classical school of criminology)

Cesare Beccaria (อ้างถึงใน พรชัย ชันดี และคณะ, 2543: 16) อธิบายว่า "เจตจำนงเสรี" (free will) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ กล่าวคือ "มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุ และในการตัดสินใจเลือกกระทำการหรืองดเว้นการกระทำใดๆ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุมีผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้นๆ หลังจากนั้นจึง

เลือกหรืองดเว้นพฤติกรรมนั้น” Beccaria อธิบายว่า หากจะป้องกันไม่ให้มนุษย์กระทำความผิด กฎหมาย บทลงโทษของกฎหมายจะต้องมีลักษณะที่รุนแรง แน่นนอน และรวดเร็ว เพื่อให้ทำให้มนุษย์เชื่อหรือมองเห็นว่าผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำความผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ในที่สุดจะส่งผลทำให้มนุษย์เลือกที่จะงดเว้นไม่กระทำความผิด หลักปรัชญาของ Beccaria ได้แก่

(1) สัญญาประชาคมและความจำเป็นในการลงโทษ (contractual social and the need for punishments) กฎหมายเป็นสภาวะเงื่อนไขของมนุษย์ที่เป็นอิสระมารวมกันเพื่อสร้างสังคมขึ้นมา การรวบรวมเสรีภาพของมนุษย์ที่ได้เสียสละ ก่อให้เกิดอำนาจอธิปไตยของประเทศและของผู้บริหารที่ชอบธรรมโดยประชาชนในสังคมต้องเสียสละความเป็นอิสระภาพบางส่วนเพื่อให้ได้มาซึ่งความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการลงโทษเพื่อปกป้องเสรีภาพที่ประชาชนในสังคมได้เสียสละและเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกแย่งชิงไปโดยบุคคลอื่น

(2) ความร้ายแรงของอาชญากรรม (seriousness of crimes) เครื่องมือใช้วัดอาชญากรรมในสังคม คือ ภัยอันตรายที่อาชญากรรมนั้นก่อให้เกิดแก่สังคมไม่ใช่เจตนาในการก่ออาชญากรรม ดังนั้นเมื่อมีอาชญากรรมที่ทำให้สังคมเกิดภัยอันตรายจึงต้องมีการดำเนินคดีกับบุคคลนั้นไม่ว่าจะมีตำแหน่งหน้าที่ใดหรือเป็นชนชั้นใดในสังคม อีกทั้งต้องยกเลิกการอภัยโทษ (pardon)

(3) วัตถุประสงค์ของการลงโทษ (punishments) วัตถุประสงค์ของการลงโทษต้องไม่ใช่เป็นการทรมานหรือยกเลิกอาชญากรรมที่เกิดขึ้นแล้วแต่เพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นอีกและป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นประกอบอาชญากรรมที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว

(4) สัดส่วนของการลงโทษ (proportionate punishments) ความต้องการของสังคมคือ การป้องกันไม่ให้มีการประกอบอาชญากรรมและความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นการป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำความผิดต้องมีบทกำหนดโทษที่มีความรุนแรงเป็นสัดส่วนมากกว่าสิ่งยั่วยุให้บุคคลกระทำความผิด ทำให้ต้องมีการกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด

(5) ความรุนแรงในการลงโทษ (severity of punishments) ความรุนแรงของการลงโทษจะช่วยป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำความผิดกฎหมายได้โดยที่ความรุนแรงต้องมีมากกว่าข้อได้เปรียบหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากอาชญากรรมแต่โทษที่เหมาะสมต้องไม่ใช่การทรมาน

Jeremy Bentham (Masters & Roberson, 1990; Senna & Siegel, 1990 อ้างถึงใน พรชัย ชันดี และคณะ, 2543: 19) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ผู้สานต่อแนวความคิดของ

Beccaria หลักปรัชญาตามแนวความคิดของเบ็นแรมที่สำคัญคือ กฎหมายและการลงโทษ (law and punishment)

หลักปรัชญาของ Bentham เกี่ยวกับกฎหมายคือ กฎหมายมีไว้เพื่อสร้างและสนับสนุนความสุขของบุคคลในสังคม ดังนั้นกฎหมายที่ดีต้องสามารถป้องกันไม่ให้ความชั่วร้ายเกิดขึ้นในสังคม Bentham ได้นำเสนอว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษมี 4 ประการคือ

- (1) เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย
- (2) เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมายที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ เพราะการลงโทษอาจไม่สามารถป้องกันการกระทำผิดกฎหมายได้ทั้งหมด แต่ก็ต้อง
- (3) เพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรใช้กำลังประทุษร้ายเกินความจำเป็น สามารถลดความเสียหายที่จะเกิดแก่เหยื่อได้
- (4) เพื่อให้รัฐเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิด ภาระการจัดการกับผู้กระทำผิด หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดให้น้อยที่สุด

Bentham จึงเสนอให้ออกกฎหมายในลักษณะที่ทำให้บุคคลทั่วไปคิดว่า หากกระทำความผิดแล้วจะได้รับความทุกข์ทรมานมากกว่าความพอใจ และ Bentham อธิบายว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นไปกระทำความผิดกฎหมายเท่านั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกับ Beccaria อีกทั้งยังเสนอให้มีการปรับปรุงเรือนจำในแนวทางที่จะทำให้นักโทษได้รับสิทธิการเป็นมนุษย์มากขึ้น

หลักการสำคัญของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์มี 3 ประการ ดังนี้คือ

- (1) การที่บุคคลมีอิสระในการเลือกพฤติกรรมหรือมีเจตจำนงอิสระ (free will)
- (2) การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (rationality)
- (3) การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงสุดจากการกระทำ (utility)

จากทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่บุคคลกระทำความผิดนั้นเพราะมีอิสระในการเลือกพฤติกรรมหรือมีเจตจำนงอิสระ (free will) ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (rationality) และคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงสุดจากการกระทำ ดังนั้นการป้องกันอาชญากรรมที่ได้ผลดีที่สุดก็คือ การดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้ผู้ที่จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต เชื่อว่า พฤติกรรมอาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคมนั้น จะนำมาซึ่งผลเสียมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำความผิด ซึ่งหากจะป้องกันไม่ให้ผู้จำหน่ายสุรา กระทำผิดกฎหมาย สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมอธิบายว่า

บทลงโทษของกฎหมายจะต้องมีลักษณะที่รุนแรง แน่นนอน และรวดเร็ว เพื่อให้ผู้จำหน่ายสุรา เชื้อหรือมองเห็นว่าผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ในที่สุดจะส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนเลือกที่จะงดเว้นไม่กระทำความผิด

จากทฤษฎีสำนึกอาชญาวิทยาตั้งเดิมนี้อาจอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตตัดสินใจกระทำความผิด เพราะบทลงโทษที่ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตได้รับอาจจะยังไม่มี ความรุนแรงเพียงพอ ความแน่นนอน และความรวดเร็วที่ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตจะถูกจับและถูกดำเนินคดีเมื่อกระทำความผิดไปแล้ว เมื่อพิจารณาอย่างเป็นเหตุเป็นผล ผลได้ ผลเสีย ในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ในลักษณะต่างๆ จึงตัดสินใจได้ว่า จะเลือกกระทำความผิดซึ่งน่าจะทำให้ได้รับประโยชน์คุ้มค่ากว่า แม้จะต้องถูกจับดำเนินคดีหรือไม่ในภายหลัง

ดังนั้น การป้องกันการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตที่ได้ผลดีที่สุดก็คือ การดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้ผู้กระทำความผิดเชื่อว่า พฤติกรรมนั้นจะนำมาซึ่งผลเสียมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการประกอบอาชญากรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หากระบบกฎหมายมีบทบาที่กำหนดโทษที่รุนแรง มีการลงโทษที่รวดเร็วหลังจากที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายได้ทุกคน จะส่งผลให้พฤติกรรมอาชญากรรมของบุคคลในสังคมลดลง และไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

2.1.2 ทฤษฎีความแตกต่างในการคบค้าสมาคม (differential association theory)

ในปี ค.ศ.1939 Edwin H. Sutherland (อรัญ สุวรรณบุปผา, 2518) ได้เสนอ ทฤษฎีความแตกต่างในการคบค้าสมาคม (differential association theory) ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญว่า พฤติกรรมทางอาชญากรรมเรียนรู้กันได้โดยการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดภายในกลุ่ม และพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่จะเป็นอาชญากรนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในช่วงระยะเวลาและความสม่ำเสมอในการติดต่อสัมพันธ์กัน

Sutherland ได้อธิบายพฤติกรรมทางอาชญากรว่าสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นๆ ได้ โดยขบวนการดังต่อไปนี้

(1) พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม มิใช่เป็นการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ แต่เกิดจากการ

เรียนรู้และฝึกอบรม โดยเหตุนี้บุคคลที่มีได้รับการฝึกอบรมให้ประกอบอาชญากรรมจะไม่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร

(2) พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม สามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลอื่น โดย ขบวนการติดต่อ

ขบวนการการติดต่อดังกล่าวนี เป็นได้ทั้งการอบรม สั่งสอน ได้พบเห็นหรือรับรู้ จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมา รวมทั้งการเลียนแบบจากวิธีการต่างๆ

(3) หลักการสำคัญของการเรียนรู้พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมจะ เกิดขึ้นได้มากที่สุดจากการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดภายในกลุ่มปฐมภูมิ

ในประเด็นนี้ Sutherland ให้ความเห็นว่า การติดต่อโดยผิวเผินหรือเป็นการ พบปะชั่วคราว รวมตลอดถึงการได้พบเห็นจากหนังสือพิมพ์หรือภาพยนตร์อย่างฉาบฉวย ไม่ใช่ ปัจจัยสำคัญของการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร

(4) เมื่อมีการเรียนรู้พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากร การเรียนรู้จะ ประกอบด้วย

ก. วิธีที่จะประกอบอาชญากรรม ซึ่งอาจจะมีความยากง่ายแตกต่างกัน ออกไป

ข. แรงบันดาลใจ แรงขับเคลื่อนภายใน ความมุ่งหมายและทัศนคติ

(5) การเรียนรู้จากการกำหนดความหมายว่า กฎหมายของบ้านเมืองเป็นสิ่งที่พึง เคารพและปฏิบัติตามหรือเป็นสิ่งที่น่าละเมิด

ทั้งนี้ เพราะในบางสังคม สมาชิกจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักเคารพใน กฎหมายของบ้านเมือง แต่ในกลุ่มนอกกฎหมาย หรือคิดว่าตนเองอยู่เหนือกฎหมายย่อมถือว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นค่านิยมที่จะได้รับการยกย่อง

(6) คนเราจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อการแปลความหมายว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่น่าละเมิดมากกว่า การแปลความหมายว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่น่าเคารพปฏิบัติ ตาม

(7) การคบค้าสมาคมที่ต่างแบบกัน อาจจะแตกต่างกันในด้านความถี่ ระยะเวลาการเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และความเข้มข้น ซึ่งหมายความว่าถ้าใครเรียนรู้หรือคบค้า สมาคมกันแบบความประพฤตินี้ไม่ดี มาตั้งแต่เยาว์วัยเป็นเวลานานอย่างสม่ำเสมอและอย่าง จริงจัง ย่อมจะกลายเป็นอาชญากรได้อย่างไม่ต้องสงสัย

(8) ขบวนการของการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมสัมพันธ์กับแบบของ อาชญากรรมและแบบที่ต่อต้านอาชญากรรม ซึ่งเกี่ยวกับกลไกของการเรียนรู้ในทางอื่นๆ ด้วย

ขบวนการนี้ อธิบายได้ว่า การเรียนรู้พฤติกรรมทางอาชญากรรมไม่จำกัดอยู่เพียงขบวนการของการเลียนแบบเท่านั้น บุคคลที่ถูกล่อลวงหรือชักชวน ก็อาจจะเรียนรู้พฤติกรรมทางอาชญากรได้ โดยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้นๆ ที่ซึ่งไม่ใช่เป็นการเลียนแบบ

(9) ขณะที่พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากร เป็นการแสดงออกถึงความต้องการโดยทั่วไปและค่านิยม ไม่อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมนั้น เกิดจากความต้องการและค่านิยมดังกล่าว ทั้งนี้ เพราะพฤติกรรมปกติก็เป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมอย่างเดียวกัน

Sutherland ได้ชี้ให้เห็นว่า พวกที่กระทำคามผิดกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์ ทำไปเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน และกรรมกรที่ทำงานด้วยความสุจริตก็เพื่อต้องการทรัพย์สินเช่นเดียวกัน เงินหรือทรัพย์สินย่อมหมายถึงความมั่งคั่งในฐานะ ซึ่งเป็น "ค่านิยม" อย่างหนึ่งในสังคม และเป็น "ความต้องการ" จึงไม่สามารถนำมาอธิบายว่าเป็นสาเหตุของอาชญากรรมได้ (อริญ สุวรรณบุปผา, 2518: 116-119)

ทฤษฎีของ Sutherland อาจสรุปสั้นๆ ได้ว่า คนกระทำผิดเพราะเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน จนเรียนรู้มองเห็นสิ่งผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้องทำให้เรียนรู้ในเรื่องเทคนิค แรงจูงใจ ตัดหา วิถีหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง และทัศนคติต่างๆ ในการกระทำผิด (อัณณพ ชูบำรุง, 2527: 99)

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ให้ความสนใจกับการเรียนรู้ของบุคคลว่ามีส่วนในการกระทำผิด โดยนำเสนอว่าพฤติกรรมอาชญากรรมหรือการกระทำผิดไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม หากแต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมหรือการกระทำผิดจากบุคคลใกล้ชิด โดยการติดต่อสื่อสารไม่ว่าทางวาจา ลักษณะท่าทาง ในขณะที่พฤติกรรมการกระทำผิด เป็นการแสดงออกของความ ต้องการหรือค่านิยมทั่วไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้องการหรือค่านิยมโดยทั่วไป เพราะพฤติกรรมปกติก็แสดงออกซึ่งความต้องการและค่านิยมอย่างเดียวกัน เช่น โจรต้องการเงินจึงขโมยเงิน แต่กรรมกรที่ซื่อสัตย์ทำงานก็เพราะต้องการเงินเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเงินทำให้คนเป็นโจร เพราะกรรมกรต้องการเงินเหมือนกันแต่ไม่ก็เป็นโจร

จากหลักทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายได้ว่า พฤติกรรมการจำหน่ายสุรา โดยผิดกฎหมาย หรือไม่ขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานนั้นเกิดจากการเรียนรู้ โดยทฤษฎีดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การกระทำผิดโดยการจำหน่ายอย่างผิดกฎหมายมีพื้นฐานจากความไม่เป็นระเบียบของสังคม ซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการคบหาสมาคมที่แตกต่างตามค่านิยมทาง

สังคมและแบบแผนของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นอาชญากรรมจึงเป็นผลของการคบหา ซึ่งการคบนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการคบหาแบบเพื่อน ญาติมิตรเท่านั้น หากรวมถึงการได้สัมผัสคลุกคลีอยู่กับแวดวงการค้าขายสุรา อาหารต่างๆ ได้สัมผัสคลุกคลีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้เรียนรู้ถึงกระบวนการยุติธรรม กฎหมาย บทลงโทษต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำผิดของตนเอง หรือแม้แต่เรียนรู้ถ่ายทอดจากอาชีพของบิดามารดา การสมาคมระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรูปแบบของอาชญากรรมหรือการกระทำผิด (criminal pattern) อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิดมากขึ้น

2.1.3 ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดหรือการเลือกเชิงเหตุผล (rational choice theory)

Harsanyi (1986: 60-107) เป็นนักเศรษฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายของการเลือกเชิงเหตุผลว่าเป็นการเลือกท่ามกลางตัวเลือกมากมาย แต่สิ่งที่คุณเลือกจะอยู่บนพื้นฐานของความพึงพอใจ (preferences) และโอกาส (opportunities) ข้อสำคัญของทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเชิงเหตุผลนี้ก็คือบุคคลได้เลือกสรรสิ่งที่คุณพึงพอใจและเมื่อใดที่คงความพึงพอใจ ตลอดจนพฤติกรรมที่ตนเองเลือกไว้ได้ เมื่อนั้นความพึงพอใจเหล่านั้นจะได้รับการตอบแทน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

Akers (1990: 81 อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีสร, 2547: 62-64) อธิบายว่า การเรียนรู้ (learning) และประสบการณ์ (experience) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทฤษฎีการเลือก อาชญากรอาชีพ (career criminal) รู้จักข้อจำกัดของตนเอง รู้ว่าเมื่อไรควรหยุดเมื่อไรควรเสี่ยง และอาชญากรที่มีประสบการณ์อาจจะเลิกอาชีพอาชญากรเมื่อเขาเกิดความเชื่อว่าการเสี่ยงในการประกอบอาชญากรรมมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ บุคลิกภาพและวิถีชีวิต (lifestyle) ของอาชญากรมีผลต่อการควบคุมตัวเองอย่างยิ่ง เช่น อาชญากรเลือกจะประกอบอาชญากรรมมากกว่าปฏิบัติตามแนวทางของสังคม เพราะเป็นวิถีชีวิตของเขา อาชญากรเป็น คนมีเหตุผลในการตัดสินใจ ได้ใช้เหตุผลซึ่งนำหนักของการกระทำแล้ว พฤติกรรมสามารถควบคุมหรือยับยั้งได้ถ้าอาชญากรกลัวการถูกลงโทษ

2.1.3.1 สมมติฐานและหลักการสำคัญของทฤษฎี

พรชัย ชันดี และคณะ (2543: 24-26) กล่าวว่า ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดหรือการเลือกเชิงเหตุผลเริ่มมีการนำเสนอสู่วงการอาชญาวิทยาโดยนักเศรษฐศาสตร์ เช่น Becker

(1963) , Crouch (1953) แม้ว่าเนื้อหาสาระบางประการและรูปแบบการนำเสนออาจจะแตกต่างกัน แต่มีสมมติฐานพื้นฐานที่เหมือนกันสองประการ คือ

ประการแรก ทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าบุคคลเป็นผู้มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำผิดกฎหมาย

ประการที่สอง แนวทางในการเลือกพฤติกรรมผิดกฎหมายขึ้นอยู่กับ การที่บุคคลจะได้รับความพึงพอใจหรือผลประโยชน์สูงสุดนั่นเอง ซึ่งความพึงพอใจหรือผลประโยชน์ที่ต้องการนั้นไม่จำกัดเฉพาะในรูปของทรัพย์สินเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงผลประโยชน์หรือความพึงพอใจด้านจิตใจด้วย สมมติฐานนี้คล้ายคลึงกับสมมติฐานของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ในประเด็นที่เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเลือกพฤติกรรมโดยคำนวณจากสิ่งที่สนองต่อความพอใจของบุคคล

หลักการที่นักอาชญาวิทยาแนวนี้ได้นำเสนอเพิ่มเติมจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ก็คือ การที่บุคคลได้คิดคำนวณถึงผลที่จะตามมาหลังจากการประกอบอาชญากรรมแล้ว ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ที่จะได้รับ ความเป็นไปได้ที่จะถูกจับกุม อัตราโทษที่จะได้รับหากถูกจับกุม ตลอดจนหนทางเลือกอื่นที่ถูกกฎหมาย (Sullivan, 1973)

Cornish & Clarke (1902) ผู้นำในทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดนำเสนอว่าการศึกษอาชญากรรมต้องมองว่าอาชญากรรมมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ

- (1) คุณสมบัติของการประกอบอาชญากรรม และ
- (2) คุณสมบัติของตัวอาชญากรเอง ซึ่งคุณสมบัติของการประกอบอาชญากรรม (offense specific) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ว่าอาชญากรจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามรูปแบบของอาชญากรรม ซึ่งจะแตกต่างกันในด้านความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำผิด และการมีอยู่อย่างแพร่หลายของเหยื่ออาชญากรรม ฯลฯ ส่วนคุณสมบัติของตัวอาชญากร (offense specific) หมายความว่าความแตกต่างของตัวอาชญากรในการตัดสินใจที่จะประกอบอาชญากรรม ก่อนที่จะกระทำผิดกฎหมาย อาชญากรต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั่วไปอันได้แก่ โอกาสในการกระทำผิด ผลเสียผลประโยชน์ตลอดจนความเสี่ยงรวมทั้งแรงกระตุ้นหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดของอาชญากรผู้นั้นด้วย ซึ่งหลังจากที่บุคคลได้คิดคำนวณถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมแล้วจึงตัดสินใจว่าจะประกอบอาชญากรรมหรือไม่

จะเห็นได้ว่าผลประโยชน์จากการกระทำผิดนอกจากจะเป็นทรัพย์สินแล้ว ยังรวมถึงความพึงพอใจหรือความสุขทางด้านจิตใจด้วย และกระบวนการตัดสินใจในการประกอบอาชญากรรมนี้ จะมีลักษณะเฉพาะตัวเท่านั้น ซึ่งนักอาชญาวิทยาแนวนี้อ้างว่าทฤษฎีนี้มีขอบเขต

กว้างขวางกว่าทฤษฎีป้องกัน เนื่องจากสามารถอธิบายสาเหตุของอาชญากรรมเฉพาะอย่างได้ รวมทั้งสาเหตุของการเป็นอาชญากรอาชีพหรืออาชญากรกระทำผิดติดนิสัย

2.1.3.2 งานศึกษาวิจัยของทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด

พรชัย ชันดี และคณะ (2543: 24-26) อธิบายว่าทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดเชื่อว่าผู้กระทำผิดจะคำนวณถึงต้นทุนในการกระทำผิดว่ามีน้อยกว่าผลเสียที่จะได้รับ แล้วจึงลงมือกระทำผิด ดังนั้นงานศึกษาวิจัยต้องตั้งสมมติฐานว่าอาชญากรทุกคนจะต้องมีการคำนวณผลดีผลเสียหรือวางแผนล่วงหน้า ก่อนที่จะกระทำผิดกฎหมายทุกครั้ง หากแต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายที่จะยืนยันในธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องนี้ ตัวอย่างเช่น งานศึกษาวิจัยของ Tunnell (1939) พบว่าความกลัวที่จะถูกลงโทษหรือถูกจับกุม ไม่ได้กีดกันหรือขัดขวางให้ผู้ที่เคยต้องโทษมาแล้วไปกระทำผิดกฎหมายซ้ำอีก เพราะว่าพวกเขาอาชญากรเหล่านี้กลับคิดว่าจะไม่ถูกจับกุมหรือไม่ก็คิดว่าหากถูกจับกุมก็ไม่ต้องรับโทษมาก หรือหากต้องรับโทษก็ไม่กลัว เนื่องจากว่าชีวิตของบุคคลเหล่านี้นอกเรือนจำก็ไม่แตกต่างไปจากชีวิตในเรือนจำ ด้วยเหตุนี้เองทำให้บุคคลเหล่านี้กลับไปประกอบอาชญากรรมซ้ำอีกเมื่อพ้นโทษแล้ว และที่สำคัญก่อนการกระทำผิดบุคคลทั่วไปจะเพียงแต่พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกจับกุม แต่ไม่ปรากฏว่ามีการเตรียมการหรือวางแผนล่วงหน้าในการกระทำผิดหรือในการวางแผนการหลบหนีแต่อย่างใด

โดยทั่วไปงานศึกษาวิจัยที่ทดสอบทฤษฎีแนวนี้มักจะตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ดัดแปลงมาจากหลักการของทฤษฎีนี้ หรือไม่ก็เชื่อว่าอาชญากรไม่ได้มีการคำนวณผลดีผลเสียหรือวางแผนล่วงหน้าอย่างเต็มที่ตามทฤษฎี แม้ว่าจะมีงานศึกษาวิจัยที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ หากแต่งานศึกษาวิจัยนั้นได้รวมตัวแปรหรือปัจจัยอื่น นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในทฤษฎีรวมอยู่ด้วย เช่น งานศึกษาของ Paternoster (1985) ซึ่งได้รวมเอาตัวแปรของทฤษฎีควบคุมทางสังคม (social control theory) กับตัวแปรของทฤษฎีเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) ไว้ด้วย ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าม้งานศึกษาวิจัยจำนวนไม่มากที่สนับสนุนหลักการของทฤษฎีนี้ ส่วนงานวิจัยที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ก็มักจะมีการรวมสมมติฐานของทฤษฎีอื่นเข้าไปด้วย ทำให้เป็นงานศึกษาวิจัยที่ทดสอบสมมติฐานของทฤษฎีอื่น หรือเป็นการสร้างทฤษฎีอาชญาวิทยาขึ้นมาใหม่ (พรชัย ชันดี, 2543: 24-26)

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมีข้อสังเกตว่าทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดนั้นมีหลักการสำคัญของทฤษฎี ดังนี้

- (1) ปัจเจกบุคคลนั้นจะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก (self-interest)

(2) ปัจเจกบุคคลนั้นมีความสามารถในการใช้เหตุผล (rational capacity) โดยแยกออกจากเงื่อนไขทาง เวลา และอารมณ์ ในการเลือกวิถีแห่งการกระทำที่ดีที่สุด ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขว่า การตัดสินใจเลือกนั้นจะต้องรับรู้ถึงผลที่ตามมาอย่างชัดเจน

(3) ปัจเจกบุคคลนั้นมีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของผลลัพธ์ได้ ดังนั้นปัจเจกบุคคลจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกซึ่งสำคัญสุด และมีทางเป็นไปได้/เกิดขึ้นได้ มากที่สุด

จากสมมติฐานและหลักสำคัญของทฤษฎีดังกล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดฐานเดียวกันนี้ซ้ำต่อไป ผู้กระทำย่อมมีเหตุผลที่จะพิจารณาตัดสินใจในแง่ของการคุ้มค่าของการลงทุน และกำไรตอบแทนที่จะได้รับในด้านต้นทุนผลตอบแทน (cost-benefit) เทียบกับผลเสีย ความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี ไม่ว่าจะโทษที่จะได้รับตามกฎหมาย โทษที่จะได้รับจริง เงินที่จะต้องเสีย เมื่อนำเหตุและผลมาวิเคราะห์แล้วจึงตัดสินใจกระทำความผิด

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิด (punishment theory)

บุญรวย เมทนีกรชัย (2542: 29) อธิบายว่าในการควบคุมสมาชิกในสังคมให้อยู่ในระเบียบวินัย ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นอาจกระทำได้ 2 วิธี คือ การให้รางวัลอย่างหนึ่งและการลงโทษอีกอย่างหนึ่ง

การให้รางวัล หมายถึง การให้สิ่งต่างๆที่ทำให้ผู้รับเกิดความพอใจ ผู้รับอาจจะเป็นคนบริกาที่ดี ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เป็นต้น นักจิตวิทยาบางคนให้ความสำคัญแก่การให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ

อุททิศ แสนโกติก (2515: 1) ให้ความหมายของ การลงโทษ ว่าหมายถึง การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ได้รับการปฏิบัตินั้น ต้องประสบผลร้าย เช่น บิดา มารดา ลงโทษบุตร เป็นต้น จุดสำคัญของกาการลงโทษอยู่ที่ การทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดประสบผลร้ายเนื่องมาจากการที่ผู้หนึ่งได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติสำหรับประเทศที่มีประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายอาญาระบุว่าโทษมีอะไรบ้าง ดังนั้น เมื่อพิจารณาในแง่กฎหมายแล้ว บทบังคับอย่างอื่นที่อยู่นอกเหนือจากที่ระบุเอาไว้ว่าไม่เป็นโทษก็ย่อมไม่ใช่โทษ ทั้งนี้ ถึงแม้ว่า เมื่อพิจารณาสภาพและวัตถุประสงค์จะไม่แตกต่างกันไปจากโทษก็ตาม

วัตถุประสงค์ในการออกกฎหมาย ได้นิยามการลงโทษ ว่าเป็นการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้าย เพราะ เหตุที่ผู้หนึ่งฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้โดยเจตนาให้ผู้ได้รับโทษ รู้สึก

ว่า สิ่งนั้นเป็นผลร้ายแม้การลงโทษจะกระทำโดยเจตนาทำให้ผู้รับโทษรู้สึกว่าเป็นผลร้ายก็ตาม ในปัจจุบันจุดหมายของการลงโทษ คือ ให้ผู้กระทำผิดได้รับผลร้ายเพื่อมิให้มีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

อนึ่ง การลงโทษตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำ และวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ดังนี้

2.2.1 โทษตามประมวลกฎหมายอาญา

การลงโทษผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 บัญญัติบทลงโทษไว้ 5 ประเภท ดังนี้

- (1) โทษประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี (หมายเหตุ มาตรา 18 วรรคสอง, วรรคสาม เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546)

2.2.3 การลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำ

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งใช้อยู่ในประเทศไทยขณะนี้ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดอีก หรือการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่เคยกระทำผิดมาแล้วเช่นกัน แต่มุ่งจะให้เพิ่มโทษต่อผู้ที่ได้กระทำผิดซ้ำให้หนักขึ้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 บัญญัติว่า "ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกแล้ว และได้กระทำความผิดใดๆ อีก ในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายใน เวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลัง ถึงจำคุกก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษ ที่ศาลกำหนด สำหรับความผิดครั้งหลัง"

2.2.4 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

อรรถ สุวรรณบุปผา (2518: 39-144) ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษผู้กระทำผิดไว้ 5 ประการ ดังนี้

(1) เพื่อเป็นการแก้แค้น (retribution)

ในสมัยโบราณ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ตัวเจ้าทุกข์เอง หรือญาติพี่น้องของเจ้าทุกข์มักจะถือสิทธิที่จะตอบแทนแก้แค้นแก่ฝ่ายตรงกันข้าม ถึงขนาดที่ว่า "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" แต่เมื่อมนุษย์ได้รู้จักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชน หรือสังคมย่อย ๆ จึงได้มอบอำนาจในการลงโทษให้แก่ผู้นำ หรือหัวหน้ากลุ่ม ต่อมาเมื่อมนุษย์มีความเจริญทางวัฒนธรรมและสติปัญญา จึงเกิดมีระเบียบ แบบแผน และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือกฎหมายขึ้นไว้บังคับแก่สมาชิกในสังคม อย่างไรก็ตาม ได้เป็นที่ยอมรับว่าสังคมปัจจุบันยังคงมีแรงกระตุ้นเตือนในการที่จะแก้แค้นผู้กระทำผิด การมีบทลงโทษต่าง ๆ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ชุมชนได้แก้แค้นผู้กระทำผิด โดยผ่านทางกฎหมายของบ้านเมือง ดังที่ Lord Justice Denning ได้กล่าวไว้ครั้งหนึ่งว่า "เหตุผลของการลงโทษก็คือ การปรับปรำของชุมชนต่ออาชญากรรม และเหตุที่มีฆาตกรรมเกิดขึ้นทุกวัน จึงทำให้สาธารณชนต้องการที่จะปรับปรำตัวผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับความผิด" จากถ้อยแถลงนี้ย่อมเป็นที่เข้าใจว่า ความคิดเห็นของสาธารณชนอันสืบเนื่องมาจากการแก้แค้นได้รับการกระตุ้นเตือนจากความเกลียดชังโดยทั่ว ๆ ไปของสังคม ซึ่งมีต่อผู้กระทำผิด และเนื่องจากเหตุนี้เองจึงเห็นได้ชัดเจนว่า การแก้แค้นผู้กระทำผิดก็เพื่อประสงค์จะยับยั้งไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ฉะนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้น และการยับยั้งจึงยากที่จะแยกออกจากกัน

(2) เพื่อยับยั้งการกระทำผิด (deterrent)

การลงโทษแก่ผู้กระทำผิด มีวัตถุประสงค์ที่น่าจะเห็นได้ชัด คือ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง และกระทำผิดเช่นนั้นอีก วัตถุประสงค์ในประเด็นนี้เรียกว่า "การยับยั้งโดยทั่วไป" (general deterrent) ตัวอย่างเช่น การนำโทษประหารชีวิตมาใช้ โดยเชื่อว่าวิธีการประหารชีวิตเป็นการยับยั้งผู้อื่นมิให้เอาเยี่ยงอย่างในการประกอบอาชญากรรม เหตุผลและความเชื่อเช่นนี้ได้รับการยืนยันจาก Sir James Stephen ซึ่งได้สนับสนุนว่า "ไม่มีบทลงโทษอื่นใดที่จะมีผลยับยั้งบุคคลมิให้กระทำความผิดทางอาญาเท่ากับโทษประหารชีวิต" นอกจากนี้ ตัวอย่างดังกล่าวแล้ว บางท่านอาจจะมีจินตนาการถึงวิธีการลงโทษประเภทต่าง ๆ เช่น การใช้ ชื่อคา การเสียน การจำคุก และการให้นักโทษทำงานหนัก เป็นต้น การใช้วิธีการลงโทษต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับหลักธรรมชาติที่ว่า มนุษย์ปรารถนาที่จะได้รับความสุขสงบและหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมาน ฉะนั้น การลงโทษจึงก่อให้เกิดการยับยั้งอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า "การยับยั้งเป็นพิเศษ"

(special dentrent) กล่าวคือ เป็นการลงโทษเพื่อให้เป็นบทเรียน ให้ผู้กระทำผิดรู้สึกสำนึกผิด และเข็ดหลาบไม่คิดทำผิดอีกในอนาคต ซึ่งการยับยั้งประเภทนี้เป็นการเพ่งเล็งหรือเจาะจงเฉพาะตัวผู้กระทำผิด เพื่อให้เกิดความกลัวต่อโทษทัณฑ์ ไม่กล้าที่จะกระทำผิดอีกในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำผิด ดังกล่าวมานี้ ได้มีผู้โต้แย้งว่าการลงโทษไม่เป็นการยับยั้งมนุษย์จากการประกอบอาชญากรรมเสมอไป โดยให้เหตุผลว่า "ถ้ามนุษย์มีอิสระในการที่จะตัดสินใจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวไม่เป็นผลมาจากประสบการณ์ของตนเองแล้ว การลงโทษจะไม่สามารถยับยั้งการประกอบอาชญากรรมได้เลย ในกรณีนี้ การลงโทษเป็นแต่เพียงข้อกำหนดไว้อย่างเข้มงวดเท่านั้นเอง" เหตุผลดังกล่าวนี้อาจจะได้รับการสนับสนุนจากความจริงที่ว่า ปัจจุบันอาชญากรรมยังเกิดขึ้นทุกหัวระแหงและทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ดูเสมือนว่า เหล่าอาชญากรมิได้เกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์แต่ประการใด

(3) เพื่อเป็นการตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคม (removal from society)

การใช้โทษประหารชีวิต โทษจำคุก และโทษกักขัง ถือว่า เป็นการตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โทษประหารชีวิต และโทษจำคุกตลอดชีวิต ได้เป็นที่กล่าวขวัญว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม สามารถเป็นหลักประกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ เหตุผลการใช้บทลงโทษทั้งสองจึงเป็นการจำกัดผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

(4) เพื่อเป็นการแก้ไขผู้กระทำผิด (corrections)

ความเจริญทางด้านวัฒนธรรมของสังคม ทำให้มนุษย์เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หลัก "ศีลธรรม" และ "มนุษยธรรม" จึงเป็นที่ยึดถือของมนุษยนิโยบายของการลงโทษ ซึ่งออกเป็นกฎหมาย จึงเป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าทุกข์ มิให้กระทำการตอบแทนแก้แค้นต่อผู้กระทำผิดจนเกินสาเหตุ พร้อมกันนั้นก็พยายามที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพราะเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การแก้แค้นผู้กระทำผิดไม่สามารถจะให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ ในทางตรงกันข้าม อาจจะทำให้ผู้กระทำผิดมีสันดานหยาบกระด้างยิ่งขึ้น และผู้ที่ทำโทษเองก็จะกลายเป็นคนเหี้ยมโหดทารุณ กักขฬะตามไปด้วย ความจริงอีกประการหนึ่ง ก็คือ การใช้โทษจำคุกโดยควบคุมผู้ต้องขัง หรือนักโทษไว้ในเรือนจำนั้น เป็นที่คาดได้ว่า สักวันหนึ่งบุคคลเหล่านี้ก็จะได้รับการปลดปล่อยให้กลับเข้าสู่สังคมอีก จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ถ้าจะให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป จำเป็นจะต้องใช้วิธีการทั้งพระเดชและพระคุณ กล่าวคือ จะลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว

ยอมไม่ได้ จะต้องมียุติวิธีปลดปล่อยหรือหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขให้นักโทษกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไปด้วย

แนวปรัชญาดังกล่าว จึงก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติในแบบต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังหรือนักโทษในเรื่องจำที่ต้องจำคุกอยู่ อาทิเช่น การฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษา และให้การบำบัดทางการแพทย์และจิตวิทยา

(5) เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (prevention of crimes)

การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม อาจพิจารณาได้สองประเด็น คือ ประการแรกเป็นการจับตัวผู้กระทำผิดมาควบคุมและลงโทษ เพื่อไม่ให้มีโอกาสได้กระทำผิดอีก เพื่อให้เข็ดหลาบไม่ให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการยับยั้งดังกล่าวมาแล้ว ในประการที่สอง หมายถึงการป้องกันบุคคลที่กระทำผิดไม่ให้ประกอบอาชญากรรมซ้ำสองอีก โดยวิธีการแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ในขณะที่บุคคลผู้นั้นอยู่ในระหว่างการต้องโทษ ประเด็นนี้จึงเข้าหลักการอบรมฟื้นฟูจิตใจ (rehabilitation) เป็นสำคัญ

จากการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษทั้ง 5 ประการดังกล่าวข้างต้น เรายังไม่สามารถที่จะตัดสินใจเด็ดขาดลงไปได้ว่า วัตถุประสงค์ข้อใดสำคัญที่สุด ทั้งนี้ เพราะในทางปฏิบัติ การให้บทลงโทษต่อผู้กระทำผิดจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ รวมกันอยู่หรือมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าการลงโทษมีประสิทธิภาพในการยับยั้งโดยทั่วไป และการยับยั้งเป็นพิเศษแล้ว บทลงโทษจำเป็นต้องกำหนดให้เหมาะสมแก่สภาพสังคม และความผิดของแต่ละบุคคล และในขณะเดียวกันเราต้องไม่ลืมว่า สภาพสังคมในปัจจุบันยังคงมีความรู้สึกที่ต่อสู้หรือขัดแย้งกันระหว่างความปรารถนาดีที่จะแก้ไข ฝึกอบรมผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยใช้วิธีการที่ทันสมัย กับความต้องการที่จะปรักปรำ แก่แค้น และซ้ำเติมผู้กระทำผิด ในลักษณะของการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล และยอมเป็นที่แน่นอนว่า ความรุนแรงก้าวร้าวของสังคมที่จะปรักปรำ ล้างแค้นผู้กระทำผิด นอกจากจะส่งผลอันเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไข ฝึกอบรมผู้กระทำผิดแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างรอยมลทินให้แก่ตัวผู้กระทำผิด ซึ่งตกเป็นเหยื่อของความเลื่อมล้ำทางศีลธรรม และภาวะไร้มนุษยธรรมในสังคมอีกด้วย ดังนั้น เพื่อไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งดังกล่าว และป้องกันความเลื่อมล้ำทางศีลธรรมในสังคม ประเทศต่าง ๆ จึงเห็นสมควรที่จะกำหนดหลักการในการแก้ไข ปฏิบัติ หรือการลงโทษผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ

Enrico Ferri (1967: 134-136) นักจิตวิทยาและนักอาชญาวิทยา ได้ให้ความเห็นว่า การพิพากษาเพื่อการลงโทษผู้กระทำผิดควรลดจุดมุ่งหมายเพื่อการแก้แค้นและชดใช้ลง แต่ควร

มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด อันเป็นแนวทางไปสู่การคุมความประพฤติ และเป็นการป้องกันอาชญากรรม

จากเจตนารมณ์ของแนวคิดการลงโทษผู้กระทำความผิดนี้ จะเห็นได้ว่าการลงโทษกระทำเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดและได้รับโทษแล้วกลับมากระทำความผิดอีก แต่หากผู้กระทำความผิดและได้รับโทษแล้วหันมากระทำความผิดซ้ำอีก หรือผู้ที่กระทำความผิดซ้ำหลายครั้งแม้จะได้รับโทษที่หนักขึ้น ก็แสดงให้เห็นว่าการลงโทษไม่ได้ผล หรือแนวคิดการลงโทษนี้ไม่ได้ผล

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมไทย จึงหาวิธีการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดตระหนักถึงผลเสียของการจำคุก จึงได้เกิดแนวความคิดศึกษาผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพื่อจะเป็นแนวทางในการแก้ไขผู้กระทำความผิดให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการที่ผ่อนปรนปรานีตามสภาพและความร้ายแรงของความผิด เพราะจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

2.3 รูปแบบของการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรม

เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรม คือ การบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชนอย่างยุติธรรม และชอบด้วยกฎหมาย ประธาน วัฒนวานิชย์ (2520: 150-151) ได้แบ่งรูปแบบของการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมไว้ ดังนี้

2.3.1 รูปแบบควบคุมอาชญากรรม (crime control model)

การควบคุมปราบปรามอาชญากรรม ถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของกระบวนการทางอาญา เพื่อที่จะรักษาไว้ให้ได้ซึ่งความสงบสุขของสังคม ต้องมีการควบคุมอาชญากรรมอย่างแน่นหนา มีการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยมุ่งควบคุมระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก รูปแบบนี้อธิบายว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้น ย่อมกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตที่ถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม ถ้าหากกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้แล้ว ความไม่น่าพา ไม่เคารพต่อกฎหมายก็จะเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลให้พลเมืองที่เคารพต่อกฎหมายจะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม สิทธิของสุจริตชนจะถูกถูกล้ำ และผลประโยชน์จะถูกล่วงละเมิด เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อชีวิตและทรัพย์สินจนในที่สุดเขาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสังคมได้

กระบวนการทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคม และการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เราจะต้องปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เช่น การสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดีอาญา การพิสูจน์ความผิดและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ซึ่งถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้วอย่างได้ผล กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดและการพิพากษาผู้กระทำความผิดสูงโดยการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด การดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม จะต้องมีความรวดเร็ว และแน่นอน ขั้นตอนในกระบวนการทางอาญาจะต้องไม่มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีจะพยายามให้ยุติในขั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด รูปแบบนี้อธิบายว่า การดำเนินงานตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม ควรจะอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการเป็นส่วนใหญ่ โดยความมุ่งหมายของรูปแบบนี้ก็คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็ว สม่าเสมอไม่หยุดชะงัก มีประสิทธิภาพและต้องยอมรับว่า การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้

ผู้วิจัยเห็นได้ว่า รูปแบบนี้มุ่งการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ (crime control model) โดยเน้นหนักและเข้มงวดกับการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นเรื่องรองลงไป คือ ต้องรอหลังจากที่มีการควบคุมอาชญากรรมได้จนเกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมจะถือว่า เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสังคมแล้ว ดังนั้น การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทางอาญาตามรูปแบบนี้ จึงมีลักษณะที่เป็นไปอย่างเร่งรีบ รวดเร็ว ตอบโต้กับปัญหาอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด ฉับพลัน ไม่มีการหยุดชะงักและเกิดอุปสรรคระหว่างการดำเนินการในขั้นตอนของกระบวนการ เป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจ การกลั่นกรองอย่างกว้างขวางในชั้นปฏิบัติการ มุ่งในด้านประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายซึ่งอาจทำให้เกิดผลในเรื่องของการปลดปล่อย ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์โดยเร็ว และการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสามารถลงโทษความผิดที่กระทำได้

2.3.2 รูปแบบนิติธรรม (due process model)

รูปแบบนี้จะพิจารณาในแง่มุมของการคุ้มครองสิทธิบางประการของประชาชนมากกว่าการพยายามป้องกันอาชญากรรม อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญ โดยเน้นหนักในหลักกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ว่าคนจะผิดได้ต้องผ่านการตัดสินพิพากษาจากศาล การดำเนินคดีจะต้องกระทำลงไปโดยมิให้ผิดพลาดได้ ไม่มีอคติและไม่ใช้

อำนาจในทางที่ผิด ผู้บริสุทธิ์จะต้องได้รับการคุ้มครอง ผู้กระทำความผิดก็ควรได้รับการลงโทษ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของรูปแบบนี้ คือ จะถือว่าใครกระทำความผิดหรือไม่นั้น ต้องดำเนินไปตามวิธีที่ทำให้เชื่อได้ว่า ความเป็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำความผิดจึงยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ จนกว่าจะได้พิสูจน์ได้ว่า เขาเป็นผู้ที่กระทำความผิดนั้นมีความผิดจริง

รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมแบบนิติธรรมนี้มีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับรูปแบบควบคุมอาชญากรรม กล่าวคือ ในการดำเนินคดีความตามแนวความคิดนี้ จะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวก ทั้งนี้เพราะแนวความคิดนี้ ยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (rule of law) มากกว่าการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรม จะมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในขั้นของการค้นหาข้อเท็จจริงของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ เหตุเพราะวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นการดำเนินงานด้วยตนเอง ซึ่งอาจใช้วิธีล่อลวงหรือใช้วิธีการสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้

ดังนั้น รูปแบบนี้จึงยึดถือวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรม พร้อมๆ กับวัตถุประสงค์ในเรื่องของการควบคุมอาชญากรรม ซึ่งถือเป็นภารกิจของศาลที่จะคอยทบทวนถึงวิธีการของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการที่ปฏิบัติสืบเสาะหาพยานหลักฐานมา โดยบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่า ประทอบอาชญากรรมเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่า เขาได้กระทำเท่านั้น แต่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาพิพากษาจากผู้มีอำนาจซึ่งได้พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนทั้งในแง่คุ้มครองสิทธิบุคคล จึงจะถือว่า มีความผิด อันเป็นการยึดถือหลักการให้ศาลเป็นองค์กรกลางทำหน้าที่ตรวจสอบวินิจฉัยข้อเท็จจริง รูปแบบนี้จึงไม่ยอมรับการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานตำรวจได้มาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย และอาจพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องหาไปได้

อย่างไรก็ตาม สุพิศ ปราณีตพลกรัง (2527: 36) ได้มีแนวความคิดว่าทั้งสองรูปแบบได้มีข้อดี และข้อบกพร่องที่แตกต่างกันไป ในส่วนของรูปแบบควบคุมอาชญากรรม (crime control model) มีการกำหนดวิธีการดำเนินการที่รวดเร็วเด็ดขาด เน้นประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้มีการดำเนินการได้รวดเร็ว ทันต่อความพัฒนาการของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถตอบโต้ได้อย่างฉับพลัน แต่มีข้อบกพร่องตรงที่ว่า การดำเนินการอย่างรวดเร็วและเด็ดขาดนั้น จำเป็นอยู่ที่จะต้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีอำนาจมาก มีการใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้มีการใช้อำนาจไปในทางที่มิชอบหรือเป็นลักษณะ "แบบตามอำเภอใจ" (arbitrary) จะมีลักษณะกลายเป็นผู้ก่ออาชญากรรม

เป็นอันตรายต่อสังคมเสียเอง รูปแบบนี้จึงต้องแก้ไขที่การควบคุมอำนาจ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลบ้าง แนวความคิดนี้ยอมรับในความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และถือว่าความผิดพลาดนั้นจะเป็นแนวทางให้เกิดการแก้ไขให้ดีขึ้น

ส่วนรูปแบบรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (due process model) มีข้อดีที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้ต้องหาได้รับการคุ้มครองโดยได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การพิจารณาผ่านกระบวนการต่างๆ ซึ่งถือว่า ต้องกระทำให้เกิดความเป็นธรรมทุกขั้น ตั้งแต่ สืบสวน จับกุม สอบสวน จนถึงการพิจารณาคดี รูปแบบนี้มีข้อเสีย คือ หากให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลมากเกินไป ก็อาจทำให้ความสงบเรียบร้อยของสังคมได้รับผลกระทบจากการคุ้มครองสิทธินั้นทำให้อาชญากรมีโอกาสหลุดพ้นการลงโทษ ผู้กระทำผิดยิ่งฮึกเหิม เป็นอันตรายต่อความสงบสุขของสังคม แม้จะมีการกล่าวว่าการปล่อยผู้กระทำผิดผิดสิบคนย่อมดีกว่าการลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว ถือเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็ตาม รูปแบบนี้เป็นที่ยอมรับให้มีการกระทำผิดที่ผิดพลาดได้ถึงสิบครั้ง เพื่อหาทางทำให้ถูกต้องเพียงหนึ่งครั้ง หากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมากเกินไปในสังคม อาจทำให้กระบวนการยุติธรรมของเราถึงจุดวิกฤตได้ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรุงแต่งระบบของเราให้มีประสิทธิภาพและความแม่นยำ ทันทีกับความเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกระทำผิดของอาชญากร หลักการดำเนินการในรูปแบบนี้จะต้องกระทำโดยมิให้เกิดข้อผิดพลาดได้และปราศจากอคติ ไม่มีการใช้อำนาจในทางที่มีชอบทำให้มีการปฏิบัติอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

จึงเห็นได้ว่ารูปแบบทั้งสองรูปแบบดังกล่าว นั้น มีความแตกต่างก็เพราะวิธีปฏิบัติ (procedure) หากแต่ในความเป็นจริง เราไม่สามารถนำรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้แต่เพียงอย่างเดียวได้ เรายังต้องมีการผสมผสานกันของทั้งสองรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสมต่อไป กล่าวคือ ต้องไม่คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลจนไร้ขอบเขตอันเป็นผลให้ละเลยเรื่องการควบคุมอาชญากรรม ขณะเดียวกันก็ไม่มุ่งหมายการควบคุมอาชญากรรมจนละเลยต่อการเอาใจในส่วนสิทธิเสรีภาพในส่วนบุคคล โดยเราต้องกำหนดจุดแห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้เข้ากับกระบวนการทางอาญาสุดแล้วแต่จะโน้มเอียง เน้นหนัก ไปในรูปแบบใด หรือมีการวางโครงสร้างในลักษณะใด ซึ่งผลสุดท้ายวัตถุประสงค์ที่หวังกันก็คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไม่ให้เกิดกระทบกระเทือน

2.4 กฎหมายที่มีโทษทางอาญา

กฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในครั้ง นี้ ได้แก่

2.4.1 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายสุราในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีการออกกฎหมายหลายลักษณะเพื่อควบคุมการบริโภคสุราเนื่องจากสุรานั้นมีสารแอลกอฮอล์ให้แก่อันตรายต่อร่างกาย ดังนั้นจึงมีหลายฝ่ายให้ความสำคัญกับการควบคุมการจำหน่ายและการบริโภคสุรา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งถูกตราขึ้นมาโดยมีจุดประสงค์เพื่อควบคุมสุราโดยตรงทั้งการจำหน่าย การนำเข้าส่งออก และการบริโภค โดยมีเหตุผลของการตราพระราชบัญญัตินี้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพอลังเชป คือ

...เนื่องจากขณะนี้ปรากฏว่ามีผู้ลักลอบทำ ขาย หรือมีสุรามิชอบด้วยกฎหมายกันแพร่หลาย แม้จะถูกจับกุมอย่างไรก็ไม่ทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบ ทั้งนี้เพราะอัตราโทษตามกฎหมายยังเบาไป สมควรเพิ่มให้สูงขึ้นอีก...

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา 2497/71/341/23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497)

ซึ่งมีฐานความผิดและโทษที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา 17 ห้ามมิให้ผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขายเว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต

มาตรา 40 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่ทำขึ้นในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

นอกจากนี้ในกฎหมายฉบับเดียวกันได้บัญญัติประเภทของใบอนุญาตในการจำหน่ายสุราไว้เป็นประเภท ดังนี้

มาตรา 19 ใบอนุญาตขายสุรามี 7 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 สำหรับขายสุราทุกชนิด ขายครั้งหนึ่งตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป

ประเภทที่ 2 สำหรับขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ขายครั้งหนึ่งตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป

ประเภทที่ 3 สำหรับขายสุราทุกชนิด ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร

ประเภทที่ 4 สำหรับขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร

ประเภทที่ 5 สำหรับขายสุราทุกชนิด ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 10 วัน

ประเภทที่ 6 สำหรับขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 10 วัน

ประเภทที่ 7 สำหรับขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร เพื่อดื่มภายในสมาคม หรือสโมสร

(2) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 (ข้อ 2, 4 และ 5)

ข้อ 2 ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุรา ดังกล่าวจำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี กรมตำรวจสำหรับนครหลวงกรุงเทพธนบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น

ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุราในกำหนดเวลาห้ามจำหน่ายสุรา เว้นแต่สถานที่ขายสุรานั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ตามวรรคหนึ่ง

การจำหน่ายสุราและดื่มสุราในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เปิดทำการได้เกินเวลา 24.00 นาฬิกา ให้กระทำนอกเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองได้เฉพาะหลังจากเวลา 24.00 นาฬิกา จนถึงเวลาปิดทำการ

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการเกี่ยวกับการขออนุญาต การอนุญาต การออกใบอนุญาต การแสดงใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การจำหน่ายสุราของผู้ได้รับใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมการออกและการต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ 4 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อ 2 วรรคหนึ่ง หรือจำหน่ายสุราในเวลาห้ามจำหน่ายระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาตตามข้อ 3 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ข้อ 5 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อ 2 วรรคสอง หรือกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

โดยสรุปเนื้อหาของประกาศคณะปฏิวัตินี้คือ กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตขายปลีกสุราทุกชนิด (จำนวนต่ำกว่าสิบลิตรต่อครั้ง) ทั้งที่ผลิตภายในและนอกประเทศ สามารถขายสุรา

ดังกล่าวได้ภายในช่วงเวลา 11.00 – 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. เท่านั้น หากฝ่าฝืนจำหน่าย นอกเหนือจากเวลาที่กำหนด มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในส่วนของผู้ดื่ม ณ สถานที่ขายถูกจำกัดเวลา ดื่มเช่นเดียวกับผู้ขาย หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) กฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความใน พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2504

ข้อ 2 ให้ผู้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายใน เวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวัน ถัดไป

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการขัดกันของกฎหมายและการนำไปใช้ ระหว่าง ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 กับ กฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2504 ดังนี้

(1) ช่วงเวลา

จะเห็นได้ว่า การกำหนดเวลาในการจำหน่ายสุรา กฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กำหนดให้ผู้ ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภท 3 หรือประเภทที่ 4 ขายได้เฉพาะในเวลา 11.00-14.00 น. และ ตั้งแต่เวลา 17.00-02.00 น. ของวันถัดไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลง วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ที่กำหนดเวลาจำหน่ายสุราตั้งแต่เวลา 11.00-14.00 น. และ ตั้งแต่เวลา 17.00-24.00 น. เกิดความสับสนกับผู้จำหน่ายสุรา และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติ

(2) การนำกฎหมายไปบังคับใช้

แม้ว่าประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 และ กฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 จะเป็นกฎหมายด้วยกันทั้งสองฉบับ เมื่อมีข้อขัดกันของกฎหมาย จึงต้องยึดเอากฎหมายที่มี คัดดีทางกฎหมายสูงกว่ามาบังคับใช้ตามลำดับ ดังนั้น ในทางปฏิบัติจึงยึดถือประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 เป็นหลักเนื่องจากมีศักดิ์ทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติขึ้นไป ซึ่งเหนือกว่า กฎกระทรวง และประกาศใช้หลังกฎกระทรวง

และนอกจากนี้ยังมีข้อนำสังเกตของกฎหมายอีกประการหนึ่งว่าข้อจำกัดทั้งหลายที่บัญญัติขึ้นเพื่อจำกัดเวลาในการจำหน่ายสุรานั้น จะบังคับเฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตให้จำหน่ายสุราได้เท่านั้น เพราะถือว่าผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุรา ก็ต้องห้ามจำหน่ายสุราในทุกช่วงเวลาอยู่แล้ว ดังนั้นผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุรา จึงไม่อยู่ในข่ายที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ของกฎหมายในการจำหน่ายสุรา

(4) ต่อมาได้มี กฎกระทรวงการคลัง กำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ.2548

ข้อ 1 ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ 36 พ.ศ.2504 ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493

ข้อ 2 ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 122 ตอนที่ 109 ก. วันที่ 17 พฤศจิกายน 2548

(5) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (มาตรา 26 ข้อ 10 , 78) บัญญัติว่า แม้ว่าเด็กจะยินยอม หรือเป็นผู้ร้องขอ ก็ห้ามมิให้ผู้ใดขาย แลกเปลี่ยน หรือให้สุรา หรือบุหรี่แก่เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ยกเว้นกรณีมีความจำเป็นทางการแพทย์

และมาตรา 39 , 44 และ 45 ยังห้ามมิให้เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ซื้อ หรือเสพสุราและบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อขายหรือเสพ สุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนจะถูกเรียกผู้ปกครองมาเพื่อว่ากล่าวตักเตือน ถูกทำทัณฑ์บนต้องทำงานบริการสังคม โดยผู้ปกครองจะต้องควบคุม ดูแล อย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดขึ้นอีก หากปรากฏว่าผู้ปกครองฝ่าฝืนข้อกำหนดใดๆ ในการดูแลเด็กในปกครองของตน ผู้ปกครองจะถูกทำทัณฑ์บน และต้องวางเงินประกันซึ่งจำนวนเงินมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับฐานะ (ในกรณีที่ผู้ปกครองมีฐานะดี ย่อมต้องจ่ายมากขึ้นเป็นลำดับ) หากมีทำผิดทัณฑ์บนภายในสองปีที่มีการวางเงินประกัน เงินจำนวนนี้จะถูกริบเข้ากองทุนคุ้มครองเด็ก

(6) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2547 "มาตรการควบคุมการบริโภคสุราและยาสูบเพื่อสังคม" ดังนี้

- (1) ห้ามจำหน่ายสุรา ยาสูบให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
- (2) ระยะเวลาในการจำหน่ายสุรา ควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายการแก้ปัญหาสังคมตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 โดยกำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทขายปลีก (ประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4) ขายสุราเฉพาะตั้งแต่เวลา 11.00-14.00 น. และตั้งแต่เวลา 17.00-24.00 น.

(3) ไม่อนุญาตให้จำหน่ายสุราในบริเวณสถานศึกษา และศาสนสถาน

(7) ประกาศกรมประชาสัมพันธ์ เรื่องหลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเครื่องดื่มที่ผสมกาเฟอีนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ประกาศ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2547 ดังนี้

ข้อ 1 ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะ เป็นสุรา ไวน์ เบียร์ สาโท หรือเครื่องดื่มอื่นใดซึ่งมีปริมาณแอลกอฮอล์มากกว่าร้อยละ 0.5 ของน้ำหนัก ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ตั้งแต่เวลา 05.00 - 22.00 น. ยกเว้นกรณี ใดๆอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) การเผยแพร่เฉพาะภาพเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือชื่อผู้ผลิตเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ซึ่งติดมากับการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬา ภายในประเทศ หรือรายการกีฬาจาก ต่างประเทศ

(2) การเผยแพร่ภาพเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือชื่อผู้ผลิตเครื่องดื่ม อันเป็นอยู่อย่างเดียวกับเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าประเภทอื่นที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และมีได้มีการกล่าวอ้างหรือพาดพิงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ดังกล่าว

(3) การเผยแพร่ชื่อเฉพาะของรายการวิทยุหรือรายการโทรทัศน์ที่มีชื่อผลิตภัณฑ์ หรือชื่อผู้ผลิตเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์รวมอยู่ด้วย และไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขได้ โดยต้อง ไม่มีภาพผลิตภัณฑ์ประกอบเชิญชวนให้บริโภค หรือกล่าวถึงสรรพคุณ คุณประโยชน์ หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้น

ข้อ 2 การโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และต้องห้ามตามข้อ 1 ระหว่างเวลา 22.00 - 05.00 น. ให้กระทำได้เฉพาะการเสนอภาพลักษณ์ของบริษัทหรือกิจการ (corporate image) เท่านั้น โดยต้องไม่มีลักษณะเชิญชวนให้บริโภคหรืออวดอ้างสรรพคุณของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนด

การโฆษณาในลักษณะการเสนอภาพลักษณ์ของบริษัทและกิจการ (corporate image) หมายความว่า การเผยแพร่ภาพเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือชื่อ เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ในลักษณะส่งเสริมคุณธรรม วัฒนธรรม หรือค่านิยมที่ดี ของสังคม โดยมีได้มีการโฆษณาสรรพคุณ คุณประโยชน์ หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นทั้ง ทางตรงและทางอ้อม และไม่มีการเชิญชวนหรือ ยั่วยุให้บริโภค ทั้งนี้ต้องมีอักษรลอยหรือเสียง แสดงคำเตือนในการบริโภคตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา กำหนด

ข้อ 3 การโฆษณาที่สามารถกระทำได้ตามประกาศนี้ ให้กระทำด้วยความ สุจริต สร้างสรรค์และต้องไม่มีลักษณะแถมพกหรือให้รางวัลด้วยการเลี้ยงโชคหรือมีการให้ของแถม

ข้อ 4 ในกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้เผยแพร่สื่อโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง หรือ วิทยุโทรทัศน์สงสัยว่า การโฆษณาสามารถกระทำได้ตามประกาศนี้หรือไม่ อาจหารือโดยส่ง ตัวอย่างการโฆษณาที่จะใช้จริงไปให้คณะทำงานร่วมไปให้คณะทำงานร่วม ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผู้แทนสำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และผู้แทนสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทยให้ความเห็น คณะทำงานดังกล่าวต้องตอบข้อหารือภายในสามวันนับแต่ได้รับข้อหารือเป็นลายลักษณ์อักษร และให้มีอำนาจหน้าที่แนะนำ ติดตาม สอดส่องดูแล และตักเตือนการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตาม ประกาศนี้

ข้อ 5 ให้ใช้ประกาศนี้กับการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุ โทรทัศน์เท่านั้น ส่วนการเสนอภาพ เสียง หรือกล่าวถึงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทางรายการ ประเภทอื่น หรือสื่ออื่น เช่น ในการแสดงภาพยนตร์ ละคร บทเพลง รายการสารคดีทาง วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา หรือสื่ออื่นใด ให้เป็นไปตาม ประกาศหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 6 ในกรณีที่เป็นการโฆษณาเครื่องดื่มที่ผสมคาเฟอีน แม้จะสามารถ กระทำได้โดย ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา แต่ให้นำความในข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 5 มาใช้ บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 7 ให้ใช้ประกาศนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2547 จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2547 ต่อจากนั้นจะได้มีการประเมินผลและทบทวนความเหมาะสมของประกาศนี้ อีก ครั้งหนึ่ง

(8) พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 33 ก ลง 13 กุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ห้ามขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณดังต่อไปนี้

- 1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- 2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา
- 3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร
- 4) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- 5) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- 6) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- 7) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป
- 8) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในวัน หรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใดๆ

เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับการขายของผู้ผลิตผู้นำเข้าหรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- 1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- 2) บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะดังต่อไปนี้

1) ใช้เครื่องขายอัตโนมัติ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) การเร่ขาย

3) การลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย

4) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือแก่ผู้นำหีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ

5) โดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นแล้วแต่กรณี หรือแจกจ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่างของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขการขายในลักษณะที่เป็นการบังคับซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยตรงหรือทางอ้อม

6) โดยวิธีหรือลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

2) – 6) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณดังต่อไปนี้

1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา

2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล

3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี

4) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคลหรือ สโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี หรือสถานศึกษาที่สอนการผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

5) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงหรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

6) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป

7) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องตีมแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องตีมแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นตีมโดยตรงหรือโดยอ้อมการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ใด ๆ โดยผู้ผลิตเครื่องตีมแอลกอฮอล์ทุกประเภทให้กระทำได้เฉพาะการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เชิงสร้างสรรค์สังคม โดยไม่มีการปรากฏภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องตีมแอลกอฮอล์นั้น เว้นแต่เป็นการปรากฏของภาพสัญลักษณ์ของเครื่องตีมแอลกอฮอล์ หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตเครื่องตีมแอลกอฮอล์นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามวรรคหนึ่งแล้วผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

2.4.2 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายสุราในต่างประเทศ

การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือสุรานั้น เข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์แทบทุกมุมโลก โดยที่การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สามารถทำได้ในโอกาสต่างๆ ได้แก่ ในระหว่างมื้ออาหารทั่วไป หรือ ในงานเลี้ยง เนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ และบริโภคกันในทุกสถานที่ เช่น บ้าน ร้านอาหาร จากเสรีภาพในการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นี้เองทำให้ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สูงขึ้น ซึ่งมีตัวอย่างกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายสุราในต่างประเทศพอสังเขป ดังนี้

(1) **ประเทศฟินแลนด์** (Joy Moser, 1974: 31 อ้างถึงใน ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล, 2539: 142) ในปี 1969 มีการอนุญาตให้ร้านค้าทั่วไป ทำการจำหน่ายเบียร์ได้โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตจำหน่าย เมื่อกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนร้านค้าเบียร์จาก 500 ร้านค้า มาเป็น 780 ร้านค้า ในเวลาเพียงปีเดียว

(2) **ประเทศสหรัฐอเมริกา** (ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล, 2539: 143) การจำหน่ายสุราในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เป็นอำนาจของแต่ละมลรัฐที่จะอนุญาตให้จำหน่ายหรือไม่ โดยกรณีที่ให้จำหน่ายได้เรียกว่า "WET" หรือในกรณีที่ไม่อนุญาตให้จำหน่าย เรียกว่า "DRY" (Robert J. Wick, 1977: 326) บางมลรัฐอนุญาตให้ท้องถิ่น หรือเทศบาลมีอำนาจที่จะอนุญาตให้จำหน่าย บางรัฐถือถือว่าเป็นสินค้าผูกขาดของรัฐ (State monopoly) และอาจทำการจำหน่ายได้ที่ (State – owner store) อย่างไรก็ตามต้องมีการพิจารณาก่อนอนุญาตให้มีการจำหน่ายเสมอ ซึ่ง

บทบัญญัติดังกล่าว ปรากฏใน U.S.C.A. LIQUOR TRAFFIC (1262 อ้างถึงใน ขวัญตา เลิศ วิจิตรกมล, 2539: 142-143) มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) หากว่าสุราเช่นว่านั้นไม่ได้มาพร้อมกับใบอนุญาต ซึ่งตามกฎหมายของมลรัฐนั้นต้องมี หรือ

(2) หากการนำเข้า การขนส่ง การนำไปซึ่งสุราในรัฐดังกล่าวถูกห้ามโดยกฎหมาย

หากฝ่าฝืน โทษปรับไม่เกิน 1,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนอัตราโทษของการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละรัฐมีทั้งที่เป็นโทษทางอาญาหรือโทษทางแพ่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งอย่าง บางรัฐมีการกำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้ฝ่าฝืน บางรัฐกำหนดโทษแค่การปรับทางแพ่ง

หลักใหญ่ๆ ในการบริหารงานสุราของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คือ ต้องมีการจัดเก็บภาษี การอนุญาตให้จำหน่าย การปราบปรามสุราเถื่อน เหมือนกับประเทศอื่นๆ สุราในสหรัฐอเมริกานั้นสามารถหาซื้อได้ในทุกรัฐ ยกเว้นใน Oklahoma และใน Mississippi ซึ่งทั้งสองรัฐนี้มีกฎหมายห้ามจำหน่ายสุรา แต่ก็ไม่ได้ห้ามบริโภค ส่วนรัฐอื่นจะผูกขาดทำการจำหน่ายสุราเอง กำไรจากการจำหน่ายสุราถือเป็นรายได้แทนการจัดเก็บภาษี

(3) **ประเทศอังกฤษ** (ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล, 2539: 144) การจำหน่ายสุราสามารถทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ซึ่ง ใบอนุญาตในการจำหน่ายสุรานั้นถือเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการควบคุมปริมาณการบริโภคสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชน โดยรัฐบาลจะมีหน้าที่กำหนดขอบเขตหรือหลักเกณฑ์หรือกฎบังคับที่ใช้ในท้องถิ่น เพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชน โดยมาตรการสำคัญที่สุดที่รัฐบาลกลางจะใช้ควบคุมป้องกัน คือ กฎหมายใบอนุญาตจำหน่ายสุรา กฎหมายใบอนุญาตจำหน่ายสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ บัญญัติในปี 1964 โดยการขอใบอนุญาตสามารถทำได้ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุราในประเภท ที่เรียกว่า on-license ซึ่งอนุญาตให้ทำการจำหน่ายสุราประเภทที่ใช้เพื่อจำหน่ายในภัตตาคาร ร้านอาหาร โรงแรม และประเภทที่ 2 เรียกว่า off - license สำหรับการจำหน่ายสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในปริมาณครั้งละไม่ต่ำกว่า 9 ลิตรสำหรับไวน์ และ 21 ลิตร สำหรับเบียร์ โดยไม่ต้องขอรับใบอนุญาต

หลักเกณฑ์การจำหน่ายสุราประเภทขายปลีก การขายปลีกสุราเพื่อบริโภคในปริมาณที่มากนั้นเป็นผลโดยตรงต่อการควบคุมการจำหน่ายสุราเพื่อบริโภคในสถานที่ขาย โดย

การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้บริโภคสุรา ทำให้จำนวนการบริโภคสุราสูงขึ้นถึง 47% ทำให้ต้องมีการเข้มงวดในมาตรการในการขายปลีกต่อผู้ซื้อ การเข้มงวดกับการขายปลีกทำให้จำนวนของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ลดลง 2% และจำนวนผู้ขอรับใบอนุญาตจำหน่ายสุราลดลง 1% อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ความเห็นว่ามาตรการในการป้องกันใบอนุญาตจำหน่ายสุรามีผลน้อยกว่าการใช้มาตรการทางภาษี

(4) **ประเทศอิตาลี** (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548: 2-12) มีกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เกินร้อยละ 20 ในสถานที่จัดกิจกรรมสาธารณะ เช่น การแข่งกีฬา สวนสนุก หรือการแสดงดนตรีในที่แจ้ง เป็นต้น

(5) **ประเทศเอกวาดอร์** (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548: 2-12) ห้ามการจำหน่ายสุราในสถานบริการสุขภาพและสถานศึกษาทุกแห่ง

(6) **ประเทศอียิปต์** (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548: 2-12) อนุญาตให้มีการจำหน่ายสุราเฉพาะในโรงแรมหรือสถานท่องเที่ยว เท่านั้น

นอกจากนี้มาตรการที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปคือ การกำหนดอายุขั้นต่ำในการซื้อหรือดื่มสุรา ผลการศึกษาในประเทศขององค์การอนามัยโลก ในทวีปอเมริกาเหนือแสดงให้เห็นว่า มาตรการนี้มีผลในการลดการตายของเยาวชนจากยานพาหนะอันเนื่องมาจากสุราแม้ในพื้นที่ที่ไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายนี้อย่างเคร่งครัดนักก็ตาม มีไม่น้อยกว่า 76 ประเทศที่มีกฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำในการซื้อหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่กำหนดไว้ที่อายุ 18 ปี

ในเรื่องระบบการผูกขาดและการออกใบอนุญาตการผลิต (state monopolies and licensing systems) มีไม่น้อยกว่า 18 ประเทศที่มีการผูกขาดหรือกึ่งผูกขาดในกระบวนการผลิต การขายส่งและหรือขายปลีกสุราอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสามกระบวนการ ดังเช่น เบลารุส บัลแกเรีย แคนาดา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี คาซัคสถาน แลตเวีย ลิทัวเนีย นอร์เวย์ รัสเซีย สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สาธารณรัฐมาเซโดเนีย ตุรกี เดอร์กมันีสถาน ยูเครน สหรัฐอเมริกา อุรุกวัย เป็นต้น ส่วนประเทศไทย ได้ยกเลิกระบบการผูกขาดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ในขณะที่กระแสความกดดันที่ต้องการยกเลิกระบบการผูกขาดและเปิดให้เอกชนดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ได้มีการศึกษาที่ต้องการดูผลจากการยกเลิกระบบการผูกขาดในประเทศเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่าการบริโภคสุราและปัญหาอันเนื่องมาจากสุราเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจำนวนสถานที่จำหน่ายสุราตลอดจนชั่วโมงการจำหน่ายเพิ่มขึ้นจากการเปิดเสรี

นอกจากนี้เอกสารการวิจัยของธนาคารโลกพบว่า การผูกขาดการจำหน่ายแอลกอฮอล์ปลีกและส่งให้เป็นของรัฐทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นกลไกที่ได้ผล ข้อเสียของการให้รัฐเป็นผู้ผูกขาดกิจการมีน้อยกว่าข้อดีด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น การจำกัดจำนวนของร้านขาย

และจำกัดเวลาเปิดบริการ ซึ่งมักจะบังคับใช้ควบคู่กับการผูกขาด ทำให้อัตราการบริโภคแอลกอฮอล์ลดลง และปัญหาที่เกี่ยวข้องก็ลดลงด้วย พนักงานที่รับผิดชอบและมั่นคงต่อกฎเกณฑ์จะหลีกเลี่ยงการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เยาวชนและคนที่มีอาการเมินเมา และข้อดีสุดท้ายก็คือแรงจูงใจในการขยายตลาดที่มีในระบบการขายเสรีจะหายไป

รูปแบบการควบคุมสุราที่พบในหลายกรณี คือ มาตรการการให้สัมปทานหรือใบอนุญาตทั้งในกระบวนการผลิตและหรือการจำหน่ายซึ่งเป็นมาตรการที่ปฏิบัติกันอยู่ในไม่น้อยกว่า 40 ประเทศ อาทิ ที่ออสเตรเลีย ต้องมีใบอนุญาตการขายทั่วไป ที่เดนมาร์ก ต้องมีใบอนุญาตในการผลิต และกระจายเครื่องดื่มทั้ง 3 ประเภท ที่เอสโตเนียต้องมีใบอนุญาตการผลิตและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และห้ามขายในบริเวณใกล้เคียงกับสถานบริการทางการแพทย์และสถานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ที่ญี่ปุ่นต้องมีใบอนุญาตการผลิต ใบอนุญาตการขายเพื่อการบริโภค นอกสถานที่แต่ไม่ต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายในสถานที่กำหนด ที่เนปาล ต้องมีใบอนุญาตการขายเครื่องดื่ม จำหน่าย นำเข้าและส่งออกสุรากลั่น ยกเว้นการผลิตจำนวนน้อยเพื่อการใช้ในครัวเรือน และในสหรัฐอเมริกา ระบบใบอนุญาตหรือผูกขาดขึ้นกับแต่ละรัฐ โดยใน 32 รัฐมีการออกใบอนุญาต ขณะที่รัฐที่ผูกขาดการขายส่งจะออกใบอนุญาตขายปลีกร่วมด้วย เป็นต้น ส่วนในประเทศไทย ต้องมีใบอนุญาตการขายปลีก

นอกจากนี้ยังมีมาตรการเสริมโดยการจำกัดวันและเวลาในการจำหน่ายสุราร่วมด้วยการศึกษาจำนวนมากพบว่าหากมีการเข้มงวดในการบังคับใช้มาตรการต่างๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการบริโภคสุรา โดยบางประเทศมีความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับเหล่านี้อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามในงานวิจัยส่วนใหญ่ พบเสมอว่ามีการพยายามในการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุม ในพื้นที่ที่ขาดอำนาจในการควบคุมหรือปราศจากความเห็นชอบของผู้มีอำนาจในส่วนกลางและคนในสังคม ทำให้กฎหมายควบคุมการเข้าถึงสุรามักจะไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลที่กฎหมายควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์ไม่สามารถนำมาปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ จึงพบว่าการวางมาตรการที่ผ่านมาในหลายประเทศอาจไปในคนละทิศทางการกันเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมาย ดังเช่น ในสเปนและอิตาลี มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่การยกเลิกข้อจำกัดการเข้าถึง ขณะเดียวกันก็นำข้อจำกัดแบบอื่นๆ มาใช้ในการขาย เช่นที่ อิตาลี มีการเพิ่มชนิดของร้านค้า (Rehn, Room and Edwards, 2001 อ้างถึงใน นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548: 2-14) ส่วนประเทศยูเครน มีการเพิ่มชั่วโมงในการขาย และ ไชล์แลนด์ บัลแกเรีย และลิทัวเนีย เพิ่มจำนวนวันในการขาย ดังนั้นจึงพบได้ว่ามาตรการในเรื่องการเข้าถึงนั้น จะมีประสิทธิผลในประเทศที่มีระบบการบังคับใช้กฎหมายที่พัฒนาและเคร่งครัดมากกว่าในประเทศที่มีระบบที่ยังไม่พัฒนา หากพิจารณาประเด็นนี้ในระยะยาว จะ

นำไปสู่ความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้และจิตใต้สำนึกสู่สาธารณชน เพื่อจะก่อให้เกิดแรงกดดันและเสียงเรียกร้องของสังคม (social voice) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดมากขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาเช่นในหลายประเทศในแอฟริกาและ ประเทศไทย

2.5 กฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต

ในแต่ละฐานความผิดจะมีอัตราโทษหนักเบาต่างกัน กฎหมายได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบผู้กระทำความผิดในฐานความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อยไม่ร้ายแรงและผู้กระทำความผิดยอมรับสารภาพในชั้นสอบสวน เพื่อแบ่งเบาคดีที่จะขึ้นสู่ศาล และยังเป็นกรอำนวยความสะดวกธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.5.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 37 คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

มาตรา 38 ความผิดตามอนุมาตรา (2)(3) และ (4) แห่งมาตราก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกให้อำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้ว ไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

มาตรา 39 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยอมระงับไปดังต่อไปนี้

(1) โดยความตายของผู้กระทำผิด
 (2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย

(3) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37

(4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

(5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

2.5.2 ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 102 ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน

2.5.3 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา 15 ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีและมีอำนาจทำการไต่สวน หรือมีคำสั่งใด ๆ ซึ่งผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจตั้งที่ระบุไว้ 1 และมาตรา 22 (1) ถึง (5)

มาตรา 22 ในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้นดังต่อไปนี้

(1) ไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีแพ่ง

(2) ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา

(3) ไต่สวนและมีคำสั่งในการชั้นสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา

(4) พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสี่หมื่นบาท

(5) พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับแต่ทั้งนี้จะลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้

ดังนั้น สรุปพอสังเขปได้ว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจเปรียบเทียบปรับในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1)) หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินหนึ่งเดือน (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (2) ที่บัญญัติพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับคดีลหุโทษได้ ซึ่งความผิดลหุโทษก็คือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102) ส่วนคดีที่มีอัตราโทษเกินจากอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบปรับได้นั้นต้องฟ้องต่อศาล

สำหรับผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ตามพระราชบัญญัติสุราได้บัญญัติโทษไว้อย่างสูงสุดไม่เกินสองพันบาท ไม่มีโทษจำคุก พนักงานสอบสวนจึงสามารถเปรียบเทียบปรับผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตได้ในชั้นสอบสวน แต่ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ขายปลีกสุราทุกชนิดหากขายสุรานอกเวลาที่กำหนดไว้ ตามประกาศคณะปฏิวัติได้บัญญัติโทษไว้อย่างสูงสุดจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จึงเกินอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งความผิดขายสุรานอกเวลาที่กำหนดนี้จะอยู่ในอำนาจของศาลแขวง พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาฟ้องต่อศาลแขวง

2.6 ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง การออกใบอนุญาตขายสุรา ยาสูบ และไพ่ ประจำ พ.ศ.2551 ประกาศ ณ วันที่ 18 กันยายน 2550

ข้อ 1. เขตกรุงเทพมหานคร

1.1 ให้ผู้ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตขายสุรา ยาสูบ และไพ่ ไปติดต่อขอใบอนุญาต ณ สำนักงานสรรพสามิตกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 1 – 5 แล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ที่ กรมสรรพสามิต เลขที่ 1488 ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2550 ยกเว้นวันหยุดราชการและวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดยเปิดทำการในเวลาราชการตั้งแต่ 8.30 – 12.00 น. และ 13.00 – 16.00 น. และสำหรับเดือนธันวาคม 2550 จะเปิดทำการตลอดเวลาราชการโดยไม่หยุดพักเที่ยง

1.2 สำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 (ขายปลีกสุราที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศ) ประเภทที่ 4 (ขายปลีกสุราที่ผลิตในประเทศ ยกเว้นการขายแอลกอฮอล์) ใบอนุญาตขายยาสูบประเภทที่ 3 (ขายปลีกบุหรี่ซิการ์และผลิตภัณฑ์ผลิตในประเทศและต่างประเทศ) และใบอนุญาตขายไฟ้ประเภทขายปลีก ประจำปี พ.ศ.2550 อยู่แล้ว กรมสรรพสามิตจะจัดส่งแบบการขอใบอนุญาต สยพ. 1 ของปี พ.ศ. 2551 ไปให้ เพื่อผู้ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตดังกล่าวที่ไม่สะดวกจะเดินทางไปติดต่อขอรับใบอนุญาตด้วยตนเอง ณ กรมสรรพสามิต สามารถกรอกข้อความแล้วส่งแบบการขอใบอนุญาตกลับไปยังกรมสรรพสามิตทางไปรษณีย์ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ทุกแห่ง ภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2550

ข้อ 3. หลักฐานที่ต้องใช้ในการขอรับใบอนุญาต

3.1 ผู้ขอรับใบอนุญาตรายเดิมให้นำสำเนาใบอนุญาตขายสุรา ยาสูบ และไฟ้ ประจำปี พ.ศ.2550 และแบบการขอใบอนุญาต สยพ.1 ที่เจ้าพนักงานสรรพสามิตจัดส่งให้ไปแสดง

3.2 ให้ผู้ขอใบอนุญาตใหม่ นำเอกสารฉบับจริงดังต่อไปนี้ไปแสดง

(1) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวข้าราชการที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีภาพถ่ายของเจ้าของบัตร

(2) สำเนาทะเบียนบ้านของสถานที่ประกอบการค้า ในกรณีผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้เช่าต้องมีสัญญาเช่าและหนังสือแสดงความยินยอมของผู้ให้เช่าด้วย

(3) ใบทะเบียนพาณิชย์ (ถ้ามี)

(4) ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต้องนำหนังสือรับรองการจดทะเบียนของกระทรวงพาณิชย์ไปแสดงด้วย

ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตนำสำเนาเอกสารตาม (1) – (4) ซึ่งลงลายมือชื่อรับรองแล้วมายื่นต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิตด้วย

3.3 กรณีผู้ขอรับใบอนุญาตจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ให้ผู้มีอำนาจลงนามลงลายมือชื่อและประทับตรานิติบุคคลในแบบการขอใบอนุญาต สยพ.1 ในชื่อผู้ขออนุญาต

3.4 กรณีผู้ขอรับใบอนุญาตไม่สามารถมาดำเนินการขอรับใบอนุญาตด้วยตนเอง ให้จัดทำหนังสือมอบอำนาจและติดอากรแสตมป์ 10 บาท (กรณีขอใบอนุญาตอย่างใดอย่างหนึ่ง) 30 บาท (กรณีขอใบอนุญาตมากกว่าหนึ่งประเภท) พร้อมนำสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจมาด้วย

ข้อ 5. อัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

5.1 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 (ขายปลีกสุราที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศ)

(1) ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเทศบาลนคร และเขตเมืองพัทยา ปีละ 1,500 บาท

(2) ในเขตท้องที่อื่น ปีละ 1,000 บาท

5.2 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 4 (ขายปลีกสุราที่ผลิตในประเทศ ยกเว้นการขายแอลกอฮอล์)

(1) ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเทศบาลนคร และเขตเมืองพัทยา ปีละ 100 บาท

(2) ในเขตเทศบาลเมืองและเขตเทศบาลตำบล ปีละ 50 บาท

(3) ในเขตอื่นนอกจาก (1) และ (2) ปีละ 10 บาท

5.3 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตาม 5.1 และ 5.2 ต้องบวกด้วยภาษีเก็บเพิ่มเพื่อกรุงเทพมหานครและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกร้อยละ 10 ของค่าธรรมเนียม

จากประกาศกรมสรรพสามิตฉบับดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบถึงกระบวนการขั้นตอน ค่าธรรมเนียม และสถานที่ขออนุญาตจำหน่ายสุรา พบว่าผู้จำหน่ายสุราที่อยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท พื้นที่ศึกษาของงานวิจัยนี้ ต้องไปขออนุญาตที่ กรมสรรพสามิต ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งติดกับเขตท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท เพียงข้ามรางรถไฟก็ถึงแขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต แล้ว

หลักฐานที่ใช้ยื่นขออนุญาตที่จำเป็นก็ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน และสำเนา ทะเบียนบ้านของสถานที่ประกอบการค้า หรือถ้าไม่ใช่บ้านที่ตนพักอาศัย ก็ใช้เป็นหนังสือสัญญาเช่าหรือหนังสือแสดงความยินยอมของผู้ให้เช่าก็ได้ หากผู้ขออนุญาตไม่สะดวกไปติดต่อด้วยตนเองก็สามารถมอบอำนาจได้อีกด้วย

นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนั้น เป็นเงินจำนวนน้อยมาก หากเป็นการจำหน่ายสุราไทยแล้วเพียงแค่ 100 บาท ต่อปี รวมภาษี 10% เป็นเงิน 110 บาท เท่านั้น หากเป็นการจำหน่ายทั้งสุราไทยและสุราต่างประเทศ ค่าธรรมเนียมปีละ 1,500 บาท รวมภาษี 10% เป็นเงิน 1,650 บาท ก็ถือว่าเป็นเงินจำนวนไม่มากเช่นกัน เมื่อสิ้นปีก็ชำระค่าธรรมเนียมเท่าจำนวนเงินดังกล่าว มิได้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มแต่อย่างใด

2.7 สถิติการดำเนินคดี และข้อมูลท้องถิ่น ของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท

2.7.1 สถิติการดำเนินคดี

ด้านการกวดขันจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมายก็มีการกวดขันจับกุมผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะผู้ที่จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเรื่อยมา มีสถิติคดีสูงที่สุดเมื่อเทียบกับความผิดข้อหาอื่นทั้งหมดที่เกิดขึ้นในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท รองลงมาคือความผิดเกี่ยวกับการพนัน ดังปรากฏสถิติการกวดขันจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนัน การจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต และยอดรวมคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้นแต่ละปี ในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ดังนี้

ตารางที่ 7 สถิติคดีอาญาเปรียบเทียบระหว่างคดีจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต คดีการพนัน และจำนวนคดีทั้งหมดของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท

คดี	ปี พ.ศ.	พ.ศ. 2546 (ร้อยละ)	พ.ศ. 2547 (ร้อยละ)	พ.ศ. 2548 (ร้อยละ)	พ.ศ. 2549 (ร้อยละ)
การพนัน		404 (11.6)	462 (13.4)	408 (11.8)	440 (17.1)
จำหน่ายสุราไม่ได้รับอนุญาต		626 (18)	776 (22.5)	578 (17)	279 (11)
จำนวนคดีทั้งหมด		3,481	3,443	3,464	2,569

ที่มา: ฝ่ายสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลพญาไท, 2549

จากข้อมูลสถิติการดำเนินคดีกับผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตย้อนหลัง 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2549 เมื่อเทียบกับจำนวนคดีทั้งหมดของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท พบว่ามีการจับกุม ดำเนินคดีผู้กระทำความผิดข้อหา จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต มากที่สุด รองลงมาคือจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนัน เมื่อเทียบกับความผิดในข้อหาอื่นทั้งหมด ของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท มีเพียงปี พ.ศ. 2549 เท่านั้นที่มียอดคดีเกี่ยวกับการพนัน มากกว่าการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต อีกทั้งเมื่อทำการสุ่มตรวจสอบรายชื่อผู้กระทำความผิดในข้อหาจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วพบว่า เป็นบุคคลซึ่งเคยกระทำความผิดในข้อหานี้ มาก่อน ครั่งแล้วครั่งเล่าโดยไม่รู้เข็ดหลาบ หรือ เกรงกลัว แต่อย่างไร ประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่อง และความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมาย ในการจัดระเบียบการ จำหน่ายสุราตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

2.7.2 ข้อมูลท้องถิ่นของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท

ด้วยสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของสถานีตำรวจนครบาลพญาไทตั้งอยู่ใจกลาง กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบพื้นที่เขตการปกครอง ได้แก่ แขวงทุ่งพญาไท แขวงถนนพญาไท แขวง ถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี แขวงมักกะสันเขตราชเทวีบางส่วน และแขวงสามเสนใน เขตพญาไท บางส่วน พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางย่านธุรกิจ การค้า การคมนาคมต่างๆ เช่น วงเวียนอนุสาวรีย์ ชัยสมรภูมิ สถานีรถไฟฟ้าถึง 4 สถานี ได้แก่สนามเป้า อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ พญาไท ราชเทวี มี แหล่งชุมชนที่อยู่อาศัย สถานที่สำคัญจำนวนมาก มีประชากรตามทะเบียนราษฎร 280,000 คน ประชากรแฝง 250,000 คน บ้านเรือน 2,784 หลัง ชุมชน 21 ชุมชน ธนาคาร 46 แห่ง ร้านอาหาร/ อัญมณี 67 แห่ง มินิมาร์ท 47 แห่ง ปั๊มน้ำมัน 10 แห่ง ศูนย์การค้า 6 แห่ง โรงแรม 27 แห่ง อพาร์ต เมนต์ 95 แห่ง คอนโดมิเนียม 10 แห่ง โรงเรียนประถม 4 แห่ง มัธยม 4 แห่ง อุดมศึกษา 5 แห่ง วัด 3 แห่ง มัสยิด 5 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง สถานทูต 1 แห่ง สถานที่ราชการ 7 แห่ง สวนสาธารณะ 1 แห่ง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยว เช่น พระราชวังพญาไท พิพิธภัณฑวัง สอนผักกาด พิพิธภัณฑทรัพยากรธรณี พิพิธภัณฑแรงงานไทย ตึกใบหยก 2 เป็นต้น

ฝ่ายป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ซึ่งมีหน้าที่ป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรม จับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ออกตรวจ ความสงบเรียบร้อยทั่วทั้งพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท โดยมีการแบ่ง เขตพื้นที่เป็นการภายในออกเป็น จำนวน 5 เขตตรวจ ได้แก่

เขตตรวจที่ 1 รับผิดชอบ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท บางส่วน

เขตตรวจที่ 2 รับผิดชอบ แขวงทุ่งพญาไท และ แขวงถนนพญาไท เขตราชเทวี บางส่วน

เขตตรวจที่ 3 รับผิดชอบ แขวงทุ่งพญาไท และ แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี บางส่วน
เขตตรวจที่ 4 รับผิดชอบ แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี บางส่วน

เขตตรวจที่ 5 รับผิดชอบ แขวงถนนเพชรบุรี และ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี บางส่วน
ฝ่ายป้องกันปราบปรามมีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในการ
ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความสงบเรียบร้อย จึงได้ทำการสำรวจร้านค้าทุก
ประเภทที่มีสุร่าจำหน่ายที่ตั้งอยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท เพื่อเป็นข้อมูล
ในการป้องกันเหตุร้าย อันเกิดจากผู้ดื่มสุรา โดยทำการสำรวจข้อมูลเมื่อ เดือน พฤษภาคม 2550
ซึ่งแยกตามประเภท ลักษณะของร้านค้า ดังนี้

**ตารางที่ 8 ผลการสำรวจจำนวนร้านที่จำหน่ายสุร่าทุกชนิดจำแนกตามเขตตรวจของ
ตำรวจสายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลพญาไท**

ชนิดของร้าน	พื้นที่	เขตตรวจ (จำนวน)					รวม
		ที่ 1	ที่ 2	ที่ 3	ที่ 4	ที่ 5	
1. สถานบริการ							
1.1 เทค		-	5	1	3	-	9
1.2 ผับ (ร้านอาหารที่เปิดดนตรี หรือร้องเพลง)		32	5	36	21	17	111
1.2 คาราโอเกะ		1	9	22	7	9	48
1.3 ชาน้ำ		-	1	1	2	2	6
1.4 อาบอบนวด		-	1	1	1	-	3
1.5 สนุกเกอร์		6	3	8	6	3	26
2. ร้านอาหารที่มีอาคาร โรงเรือน หรือเพิงเป็นที่ตั้ง							
2.1 ร้านอาหารไทย อาหารตามสั่ง		25	24	42	24	36	151
2.2 ร้านอาหารอีสาน		12	11	31	8	14	76
2.3 ร้านกาแฟ		5	5	6	7	3	26
2.4 ร้านเบเกอรี่		4	5	4	4	1	18
2.5 ร้านก๋วยเตี๋ยว		11	18	19	7	17	72
2.6 ร้านอาหารซีฟู้ด		1	3	8	3	3	18
2.7 ร้านสเต็ก		3	2	2	1	3	11
2.8 ร้านอาหารต่างชาติ		1	4	1	3	-	9
3. ร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราว บนลานหรือทางเท้า		16	18	36	6	38	114
4. ร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่นอิเลฟเว่น เฟมิลีมาร์ท 108ซีป ท็อป ร้านของชำโชห่วย เป็นต้น		26	9	33	19	17	104
5. ร้านสุร่ายาดอง		3	1	4	-	1	9
6. โรงแรม		-	5	2	14	4	25
7. ร้านจำหน่ายสุร่าโดยเฉพาะ แบบขายส่ง หรือปลีก		4	6	2	1	1	14
รวมจำนวนทั้งหมด		150	135	259	137	169	850

ที่มา: ฝ่ายป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลพญาไท, 2550

ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทนั้น มีร้านค้าที่จำหน่ายสุรา หรือเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ อยู่ในท้องที่ถึง 850 ร้าน มีร้านอาหารไทยอาหารตามสั่งจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราวบนลานหรือทางเท้า รองลงมาคือ ผับ หรือร้านอาหารที่เปิดดนตรี หรือร้องเพลง และร้านสะดวกซื้อ ตามลำดับ โดยในจำนวนที่สำรวจนี้มีทั้งร้านที่ขออนุญาตจำหน่ายอย่างถูกต้องและไม่ขออนุญาตจำหน่ายปะปนกัน ด้วยจำนวนของร้านค้าหลากหลายชนิด และมีจำนวนมากนี้ จึงเป็นอุปสรรคที่จะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจสอบได้อย่างทั่วถึง

2.8 ข้อมูลใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ของกรมสรรพสามิต

ผู้วิจัยได้ขอข้อมูลใบอนุญาตจำหน่ายสุราจากกรมสรรพสามิต ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท ซึ่งได้แก่ แขวงทุ่งพญาไท แขวงถนนพญาไท แขวงถนนเพชรบุรี แขวงมักกะสัน บางส่วน และแขวงสามเสนใน บางส่วน เพื่อตรวจสอบว่ามีจำนวนผู้ขอใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างถูกต้องสอดคล้องกับสถิติที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลพญาไทสำรวจมาหรือไม่ แต่เนื่องจากข้อมูลจากกรมสรรพสามิต นั้น ไม่สามารถแยกเฉพาะพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไทได้ แต่สามารถแยกตามแขวงการปกครองได้ ดังนี้

ตารางที่ 9 จำนวนผู้ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราจากกรมสรรพสามิต ปี พ.ศ. 2550

พื้นที่	ชนิดใบอนุญาต	ปี พ.ศ. 2550 ณ วันที่ 27 กันยายน 2550 (ราย)			
		สุรา ป.1	สุรา ป.2	สุรา ป.3	สุรา ป.4
เขตพญาไท แขวงสามเสนใน		4	2	239	447
เขตราชเทวี แขวงทุ่งพญาไท		1	2	50	87
เขตราชเทวี แขวงถนนพญาไท		4	-	119	61
เขตราชเทวี แขวงถนนเพชรบุรี		-	-	57	79
เขตราชเทวี แขวงมักกะสัน		1	-	103	137
รวม		1,393 ร้าน			

ตารางที่ 10 จำนวนผู้ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราจากกรมสรรพสามิต ปี พ.ศ. 2549

พื้นที่ ชนิดใบอนุญาต	ปี พ.ศ. 2549 (ราย)			
	สุรา ป.1	สุรา ป.2	สุรา ป.3	สุรา ป.4
เขตพญาไท แขวงสามเสนใน	3	2	253	467
เขตราชเทวี แขวงทุ่งพญาไท	1	1	52	90
เขตราชเทวี แขวงถนนพญาไท	3	-	113	60
เขตราชเทวี แขวงถนนเพชรบุรี	-	-	54	73
เขตราชเทวี แขวงมักกะสัน	2	-	103	140
รวม	1,417 ร้าน			

ตารางที่ 11 จำนวนผู้ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราจากกรมสรรพสามิต ปี พ.ศ. 2548

พื้นที่ ชนิดใบอนุญาต	ปี พ.ศ. 2548 (ราย)			
	สุรา ป.1	สุรา ป.2	สุรา ป.3	สุรา ป.4
เขตพญาไท แขวงสามเสนใน	3	2	260	568
เขตราชเทวี แขวงทุ่งพญาไท	1	2	62	130
เขตราชเทวี แขวงถนนพญาไท	2	-	115	79
เขตราชเทวี แขวงถนนเพชรบุรี	-	-	66	100
เขตราชเทวี แขวงมักกะสัน	3	-	91	211
รวม	1,695 ร้าน			

หมายเหตุ

สุรา ป.1 เป็นใบอนุญาตสำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป

สุรา ป.2 เป็นใบอนุญาตสำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป

สุรา ป.3 เป็นใบอนุญาตสำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร

สุรา ป.4 เป็นใบอนุญาตสำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร

(ที่มา: สำนักงานสรรพสามิตกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 3, 2550)

จะเห็นว่ามีร้านที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราได้เป็นจำนวนมาก และยังเป็นที่น่าสังเกตว่ามีผู้ขออนุญาตจำหน่ายสุราลดลงทุกปี ทั้งที่กำลังการบริโภคย่อมมากขึ้นทุกปี นอกจากนี้แม้จะไม่ทราบแน่ชัดว่ามีร้านค้าที่ขออนุญาตจำหน่ายสุราจำนวนเท่าใดที่อยู่ในแขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสัน ที่อยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทด้วย เพราะสถานีตำรวจนครบาลพญาไทรับผิดชอบแขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสันเพียงบางส่วน แต่หากเปรียบเทียบข้อมูลปี พ.ศ. 2550 พอสังเขปโดยการตัดจำนวนร้านที่ขออนุญาตจำหน่ายสุราต่อกรมสรรพสามิต ในแขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสัน และตัดจำนวนร้านที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสำรวจในเขตตรวจที่ 1 และที่ 5 ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ แขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสันบางส่วนตามลำดับ ก็จะเหลือพื้นที่ แขวงทุ่งพญาไท แขวงถนนพญาไท แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของเขตตรวจที่ 2, 3 และ 4 แล้วนั้น จะสามารถเปรียบเทียบข้อมูลได้ดังนี้

- จำนวนร้านที่ขออนุญาตจำหน่ายสุราต่อกรมสรรพสามิต ในแขวงทุ่งพญาไท แขวงถนนพญาไท แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี มีจำนวน 460 ร้าน
- จำนวนร้านที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสำรวจว่าจำหน่ายสุรา หรือเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ทุกชนิด ใน เขตตรวจที่ 2, 3 และ 4 มีจำนวน 537 ร้าน

จากข้อมูลดังกล่าวแม้เปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลในพื้นที่เพียงบางส่วนของสถานีตำรวจนครบาลพญาไทก็ยังคงแสดงให้เห็นว่าจำนวนร้านค้าที่จำหน่ายสุราในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทตามการสำรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีมากกว่าจำนวนร้านที่ได้รับอนุญาตจำหน่ายสุราจากกรมสรรพสามิตในช่วงเวลาเดียวกัน เป็นจำนวนมาก

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง "การกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต: ศึกษากรณีเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท" นั้น ได้แก่

2.9.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ละเอียด ปานพวง (2545) กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราไว้ในเว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิต ว่าพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราเกิดจากปัจจัยต่างๆ หลายประการ ทั้งภายในตัวบุคคลและภายนอกตัวบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นปัจจัยด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ และด้านสังคมดังนี้คือ

ปัจจัยด้านร่างกาย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลดื่มสุราคือลักษณะทางกรรมพันธุ์ มีงานวิจัยที่พบว่าคู่แฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกันถ้าคนหนึ่งติดสุราก็อีกคนก็มีโอกาสติดร้อยละ 60 อัตราจะยิ่งสูงมากขึ้นถ้ามีญาติติดสุราที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดใกล้ชิดกันมาก นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับโมเลกุลของพันธุศาสตร์ในผู้ที่ติดสุราพบลักษณะสำคัญคือ ยีนส์ที่เป็นตัวรับสารโดปามีน ดีทู (dopamine D2 receptor gene) มีความสัมพันธ์กับภาวะติดสุราเรื้อรัง ผู้ที่ติดสุราตั้งแต่อายุน้อยจะมีความผิดปกติของการออกฤทธิ์ของซีโรโตนิน

ปัจจัยด้านจิตใจและอารมณ์ ปัญหาการดื่มสุราเป็นสาเหตุภายในตัวบุคคล บางคนใช้สารเสพติดเพื่อแก้ปัญหาบางอย่างของจิตใจและอารมณ์ เช่นการดื่มสุราเพื่อลดความเครียดในการทำงานหรือการดำรงชีวิตประจำวัน การขาดความรู้สึกผูกพันในครอบครัวจากสภาพครอบครัวที่ไม่มีความสุข ขาดการสื่อสารที่เหมาะสม ขาดการแสดงออกของอารมณ์ ความรักความเข้าใจต่อกัน รวมทั้งบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่เป็นผลมาจากการเลี้ยงดูทำให้มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่บกพร่องเช่น เป็นบุคคลที่ปรับตัวได้ยาก บุคลิกพึ่งพาผู้อื่นสูงมีความอดทนและมีความสามารถในการจัดการความเครียดต่ำ ไม่มีความพึงพอใจในชีวิต

ปัจจัยด้านสังคม สภาพทางสังคมจัดว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดื่มสุรา สังคมที่เป็นแหล่งส่งเสริมให้บุคคลดื่มสุรา เช่น ครอบครัว กล่าวคือ สัมพันธภาพของบุคคลภายในครอบครัวมีผลต่อการดื่มสุรา กลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมในชุมชน จากการศึกษาพบว่าเด็กที่ได้รับความสนใจและความอบอุ่นจากพ่อแม่ จะมีการดื่มสุราน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มสุราของเด็กนักเรียนคือ บิดามารดา พี่น้อง และเพื่อน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดื่มสุรานับตั้งแต่การจำหน่ายอย่างเสรีหรือหาสุรามาดื่มได้โดยๆไม่มีข้อจำกัด ขาดกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อบังคับเกี่ยวกับการดื่มสุรา รวมทั้งข่าวสารเกี่ยวกับสุราที่ได้รับผ่านสื่อต่าง ๆ สื่อมวลชนมีอิทธิพลทางบวกต่อการดื่มสุราเช่นเดียวกับเพื่อน

จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางสังคมที่เป็นการส่งเสริมการดื่มสุรา ส่วนหนึ่งที่สำคัญก็มาจากการหาสุราดื่มได้โดยง่าย ดังนั้น หากปล่อยให้มีการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต อยู่ในชุมชน สังคมมากเท่าไร ก็จะทำให้โอกาสการหาดื่มสุราได้ง่าย และมีผู้เมาสุราขาดสติ ก่ออาชญากรรมมากขึ้นเช่นกัน การไม่มีการควบคุมจำนวนร้านค้าสุรา หรือปล่อยให้มีการจำหน่ายสุราเป็นจำนวนมากจะเป็นการส่งผลร้าย ดังนั้น หากมีจำนวนผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมากอีก ก็จะส่งผลร้ายยิ่งขึ้นไปเป็นเท่าตัว และยังชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันปัญหาการจำหน่ายสุรายังขาดการควบคุมจำนวนร้านค้าอย่างเคร่งครัดและสัมฤทธิ์ผล

ประคอง เตกฉัตร (2546) ได้ให้ความเห็นในการสัมมนาโครงการรณรงค์ลดการบริโภคสุรารีว่า

“...ขณะนี้ การจำหน่ายสุรา และ การผลิตสุรา นับว่าเสรีขึ้นกว่าสมัยก่อน รัฐต้องหาวิธีการบังคับ ให้คนดื่มสุราน้อยลง เช่นเดียวกับ บุหรี่ให้ได้ ต้องมีค่าเตือนบนขวดสุราหรือฉลากสุรา ต้องเก็บภาษีสุราให้สูงขึ้น เพื่อให้สุรา มีราคาแพง รัฐต้องกำหนดโอกาส และสถานที่ต่างๆ ที่ไม่อนุญาตให้บุคคลดื่มสุรา และต้องตัด โอกาสต่างๆ ของผู้ดื่มสุรา เช่น ไม่ให้ขับรถ ไม่ให้ควบคุมเครื่องจักรกล ไม่ให้ปฏิบัติหน้าที่ ในเวลาราชการ หรือทำงาน หรือติดต่อ พบปะกับประชาชนคนอื่น ในขณะที่ยังมีอาการเมาสุรา นับว่าเป็นช่องทางหนึ่ง ที่จะทำ ให้บุคคล ดื่มสุราน้อยลง....”

นิพนธ์ พัวพงศกร (2547) ทำการศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบเพื่อการป้องกันการดื่มสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าการที่ผู้บริโภคมีความสะดวกในการหาซื้อสุรา เนื่องจากมีร้านค้าที่ได้ใบอนุญาตจากกรมสรรพสามิตให้จำหน่ายสุราได้แพร่อยู่ทั่วทุกซอกทุกมุม ทำให้ผู้บริโภคดื่มสุรามากขึ้น

การจำหน่าย และการบริโภคสุราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นเหตุให้สังคมเริ่มเกิดความประจักษ์มากขึ้นถึงอันตรายที่กระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพอนามัยของประชากรโดยรวม คงเนื่องด้วยความรุนแรงของปัญหาอันสืบเนื่องจากการบริโภคสุรา ผลกระทบอันแทรกซึมและสะสมอยู่ในสังคมไทยมานาน จนเป็นปรากฏการณ์ที่ยอมรับกันทั่วไปและกลายเป็นสิ่งที่ “รู้ก็เหมือนไม่รู้” แม้จะมีการรณรงค์ต่างๆ เกี่ยวกับการดื่มสุรามากมาย แต่ปัจจุบันก็ยังมองข้ามร้านค้ารายย่อย ร้านอาหาร หรือแม้แต่ร้านค้าริมฟุตบาทข้างถนนที่จำหน่ายสุรา ซึ่งมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทุกหนแห่งอย่างชินตา โดยไม่มีการจัดระเบียบแต่อย่างใด

ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการจำกัดความหนาแน่นของแหล่งขายมาควบคุมการขออนุญาตจำหน่ายสุราซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมสรรพสามิต กรมสรรพสามิต ได้อำนวยความสะดวกให้กับผู้ผลิตและผู้ขออนุญาตขายปลีก ด้วยบริการแบบ one – stop - service กล่าวคือร้านค้าที่ขออนุญาตจำหน่ายสุรา สามารถดำเนินการขอได้แล้วเสร็จได้ใน 1 วันทำการ ณ จุดบริการที่เดียว ด้วยขั้นตอนที่ง่ายและค่าใบอนุญาตที่ถูก ตลอดจนไม่มีการกำหนดพื้นที่ของร้านค้าสุราและสถานบันเทิงให้ห่างจากวัด สถานศึกษา และชุมชนที่อยู่อาศัยอย่างชัดเจน ส่งผลให้ “สุราเป็นสินค้าที่หาซื้อได้ง่ายและราคาถูก” ร้านค้านิยมจำหน่ายเพราะเป็นสินค้าที่ได้กำไรดี และสังคมไทยนิยมบริโภคสุรา

ปัจจุบันมีร้านค้าที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสุราได้เป็นจำนวนมาก จนพบว่าก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายแล้ว หากยังปล่อยให้ผู้มีจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมากอีก ยิ่งส่งผลให้ปัญหาต่างๆ นั้น ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ยงยุทธ ขจรธรรมและคณะ (2547) ได้ทำการวิจัยหามาตรการป้องกันการเข้าถึงสุรา โดยได้แบ่งข้อเสนอแนะเป็น 3 กลุ่ม โดยจำแนกตามประสิทธิผลของมาตรการ กลุ่มแรกคือ มาตรการที่ได้ผลมากที่สุด เช่น ภาษี ราคา การจำกัดการเข้าถึงและการซื้อสุรา การสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์และลดระดับแอลกอฮอล์ที่ไม่ผิดกฎหมาย (BAC limit) กลุ่มสองได้ผลปานกลาง เช่น มาตรการความหนาแน่นของร้าน เวลาจำหน่ายสุรา และกลุ่มที่สาม เป็นมาตรการที่ไม่ได้ผลหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าจะได้ผลในระยะสั้น เช่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์มาตรการสมัครใจต่างๆ เป็นต้น

เอื้ออมพร ตสาริกา (2548) กล่าวในเวทีวิชาการเพื่อควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ ณ ศูนย์ประชุมสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ กรุงเทพฯ จัดโดย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติเกี่ยวกับเรื่องอุปสงค์ต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนโยบาย รวมทั้งมาตรการลดการดื่มแอลกอฮอล์ในต่างประเทศ เผยแพร่ในเวปไซต์ของ แผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ จากการศึกษาดังกล่าวผู้ศึกษาได้เสนอมาตรการภายใต้กรอบนโยบายเพื่อลดความเลวร้ายจากการบริโภคแอลกอฮอล์ ดังนี้

- ก. มาตรการการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (access to alcohol)
 - วิธีด้านราคา (pricing measures)
 - วิธีที่ไม่ใช่การใช้ราคาเป็นเครื่องมือ (non - pricing measures)
- ข. มาตรการการให้ความรู้สู่สาธารณชนและเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
- ค. มาตรการการจำกัดเนื้อหาในการโฆษณาผ่านทางสื่อ
- ง. มาตรการการดื่มและขับ (drink - driving measures)
- จ. มาตรการการบำบัดรักษา

นอกจากนี้พบว่าสาเหตุที่คนไทยซื้อสุราบ่อย เนื่องจาก

- มีร้านโชห่วย 2.5 แสนร้านทั่วประเทศ มีสินค้า 51% ของยอดขาย คือ เหล้า/บุหรี่ยี่
- มีร้านสะดวกซื้อกว่า 2,974 แห่ง มีสินค้า 32% ของยอดขายเป็นเหล้า/บุหรี่ยี่ (ไม่รวมร้านค้าตามปั้มน้ำมัน)

- ยิ่งมีความสะดวก ยิ่งซื้อเหล้าบ่อย โดยเฉลี่ยใช้เวลาเดินทางจากที่พักเพียงประมาณ 7.5 นาที ก็ถึงร้านขายเหล้า แต่ถ้าต้องใช้เวลาเดินทางจากที่พักไปซื้อเหล้าเพิ่มอีก 10 นาที จะซื้อเหล้าลดลง 0.3 ครั้ง / สัปดาห์

ดังนั้น การศึกษาดังกล่าวนำไปสู่ข้อเสนอในการวิจัย ว่าจะต้องสร้างอุปสรรค โดยลดจำนวนร้านค้าที่จำหน่ายสุรา และการจัด zoning เป็นต้น

แทจริง ศิริพานิช (2549) ได้ลงบทความเรื่อง ชีววงร้านชำขายเหล้า เลิกจนเครียดกินเหล้า ในเว็บไซต์ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ว่าปริมาณการดื่มสุราของคนไทยยังไม่ลดน้อยลงเลย ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนไทยหลายคนยังคงวนเวียนอยู่ในวงเหล้า คงปฏิเสธไม่ได้ว่า เป็นเพราะการหาซื้อเหล้าได้ง่ายยิ่งกว่าหาซื้อน้ำปลา ผงซักฟอก ต่อให้เป็นร้านค้าปลีกเล็กๆ ย่อยแคไหนก็หาซื้อเหล้าได้ ร้านขายเหล้า ขยายตงเหล้านี้ ยังมีให้ซื้อกันเกือบทุกตรอกซอกซอย ต่างจังหวัดไม่ต้องพูดถึง เหล้าหาซื้อง่ายตามร้านค้าปลีกในหมู่บ้าน ยิ่งช่วยกระจายการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

มาตรการกำหนดเวลาขายเหล้า มุ่งหมายให้เป็นมาตรการหนึ่งที่จะรณรงค์ลดการดื่มเหล้าของประชาชนคนไทย แต่ก็เชื่อว่ามาตรการนี้จะห้ามไม่ให้เกิดการเข้าถึงเหล้าของคนไทย ลดน้อยหรือหายไป ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อขายเหล้าตามเวลาอย่างเคร่งครัด แต่ร้านค้าย่อยๆ ตามตรอกซอกซอยที่มีอยู่ทั่วทุกชุมชนยังเปิดขายอย่างอิสระ

ประมาณการว่าร้านค้าชำย่อยๆ ทั่วประเทศมีไม่ต่ำกว่า 5 แสนร้าน และมีร้านเพียงจำนวนน้อยที่ยอมเสียรายได้ ด้วยการขายเหล้าตามเวลาที่จำกัด

ถ้าไม่นับพฤติกรรมการณ์ยอมรับโคศสุราเป็นการส่วนตัว สาเหตุส่วนหนึ่ง ย่อมมาจากร้านค้าสุราย่อยๆ ที่ช่วยในการเข้าถึงสุราได้ง่ายขึ้นในทุกชุมชน หมู่บ้าน ที่ต้องอาศัยการสอดส่องดูแลจากชุมชนเป็นหลัก

และนอกจากนี้ นายแพทย์แทจริง ศิริพานิช ได้ทำการวิจัยปัญหาการควบคุมร้านค้าปลีกสุราที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ใช่การจำกัดเวลาขาย แต่ต้องจำกัดแหล่งจำหน่าย

เหตุผลสำคัญคือ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ เมื่อเทียบกับร้านค้าปลีกหลายแสนร้านทั่วประเทศห่างกันลิบลับ จับเท่าไรก็จับไม่หมด “เราต้องจำกัดจุดขายเหล้า บุหรี่นี้ให้น้อยลง” ต่างประเทศก็ใช้วิธีนี้ กำหนดว่าพื้นที่ใดจะมีร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เท่าไรเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร เมื่อกำหนดจำนวนร้านได้แล้ว ก็ใช้วิธีประเมินว่าร้านค้าใดจะได้ขายเหล้า

จากบทความและงานวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมให้คนไทยบริโภคสุราดังกล่าวแล้ว หากยังปล่อยให้มียี่ห้อจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมากอีก ก็จะเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงสุราของคนไทยมากยิ่งขึ้นเป็นหลายเท่าตัว โอกาสการเกิดคนเมาสุราขาดสติ และก่ออาชญากรรม หรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนคนอื่นย่อมมากขึ้นเป็นเงาตามตัวเช่นกัน

วิฑูร สุตรอนันต์ (2549) ได้ลงบทความเรื่อง ชื่อดวงร้านชำขายเหล้า เลิกจนเครียดกินเหล้า ในเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ เกี่ยวกับวัฏจักรการกินเหล้าว่า ร้านค้าย่อยตามชุมชนเป็นจุดที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด ขายเหล้าให้กับเด็กวัยรุ่น คนมักมองว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมชาติ เห็นกันจนชินตา แต่ความเป็นจริงเป็นผลร้ายสะสมรุนแรงที่คนในชุมชนต้องร่วมมือกันช่วยควบคุมเร่งด่วน ถ้าไม่ควบคุมให้ดีๆ จะทำให้เกิดวัฏจักรการกินเหล้า สูบบุหรี่ได้ง่ายขึ้น ตลอดไป ร้านขายของชำในหมู่บ้าน ในชุมชน เป็นจุดสำคัญที่ยังไม่มีการควบคุมการขายเหล้า ขายบุหรี่อย่างเป็นระบบ เพราะไกลหูไกลตาทางการ

อัจฉราพรรณ เทศะปรุณะ (2524) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน พบว่า ประเภทคดีของความผิดครั้งแรก ลักษณะโทษที่ศาลตัดสินของความผิดครั้งแรก และระยะเวลาที่ศาลตัดสินในความผิดครั้งแรกมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ และการถูกจับกุมบ่อยครั้งจะมีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำสูงขึ้น

ทำให้เห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นลักษณะโทษที่ศาลตัดสินของความผิดครั้งแรก และระยะเวลาที่ศาลตัดสินในความผิดครั้งแรก นั่นก็คือความหนักเบาของโทษที่ได้รับนั่นเอง อันจะมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ และนอกจากนี้การถูกจับกุมบ่อยครั้งจะมีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำสูงขึ้นซึ่งตรงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยพบว่าผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตส่วนใหญ่เคยถูกจับกุมมาแล้วหลายครั้ง

ปราณี ทองคำ (2548) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยโครงสร้างทางสังคม ได้แก่ ลักษณะเขตที่อยู่อาศัย พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ปัจจัยกระบวนการทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาต้องโทษในเรือนจำครั้งแรก และการได้รับความรู้ในวิชาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เทียบเคียงได้กับงานวิจัยนี้ กล่าวคือ ปัจจัยกระบวนการทางสังคมที่มีส่วนทำให้ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ ซึ่งได้แก่ระยะเวลาต้องโทษในเรือนจำครั้งแรก นั้นหมายถึง ความหนักเบาที่ผู้กระทำผิดเคยได้รับ และการได้รับความรู้ในวิชาชีพ นั้นหมายถึง การเรียนรู้ถึงช่องทาง โอกาสที่เอื้อต่อการกระทำผิดนั่นเอง

2.9.2 งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Rehn, Room and Edwards (2001) มีการพยายามในการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ ตามกฎหมายควบคุม ในพื้นที่ที่ขาดอำนาจในการควบคุมหรือปราศจากความเห็นชอบของผู้มีอำนาจในสวนกลางและคนในสังคม ทำให้กฎหมายควบคุมการเข้าถึงสุรามักจะไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลที่กฎหมายควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์ไม่สามารถนำมาปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ จึงพบว่า การวางมาตรการที่ผ่านมาในหลาย ประเทศอาจไปในคนละทิศทางกันเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมาย ดังเช่น ในสเปนและอิตาลี มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่การยกเลิกข้อจำกัดการเข้าถึง ขณะเดียวกันก็นำข้อจำกัดแบบอื่นๆ มาใช้ในเรื่องการขาย เช่นที่อิตาลี มีการเพิ่มชนิดของร้านค้า

Williams, Chaloupka and Wechsler (2002 อ้างถึงใน นิพนธ์ พัวพงศกร, 2548) ทำการศึกษาโดยใช้ตัวอย่างจาก Harvard School of Public Health College Alcohol Study ระหว่างปี พ.ศ. 2540 ถึง 2542 โดยกำหนดให้ปริมาณในการดื่มเป็นตัวแปรตาม ซึ่งวัดโดยมูลค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคภายใน 30 วัน เป็นระยะและความถี่ของการบริโภค จนถึงจุดที่ผู้บริโภคขาดสติสัมปชัญญะ สำหรับตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยราคาและการได้รับอนุญาต (ในขอบเขตมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ) และโอกาสในการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ การศึกษาดังกล่าวได้นำประกอบการวิเคราะห์ในเรื่องข้อมูล เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ และประชากร เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และศาสนา เป็นต้น มาพิจารณา ผลของการศึกษานี้ เมื่อแยกผลของราคาที่สูงขึ้นและ มาตรการเข้มงวดในการกำหนด การบริโภคแอลกอฮอล์ เช่น การกำหนดระยะทางอย่างต่ำที่ร้านขายแอลกอฮอล์ที่ได้รับอนุญาตจะตั้งอยู่ห่างจากบริเวณมหาวิทยาลัย และพฤติกรรมกรรมการบริโภคระหว่างนักศึกษาด้วยตนเอง พบว่าสามารถป้องกันนักศึกษาที่ไม่เคยบริโภคอยู่เดิม (non - drinker) จากการบริโภคในระดับปานกลางได้ (moderate drinker)

Gordon P. Waldo and Theodore G. Chiricos (1977) ทั้งสองเป็นนักอาชญาวิทยาของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "งานเกี่ยวกับ

การปลดปล่อยและการกระทำความผิดซ้ำ: ศึกษาจากหลักของนโยบายทางสังคม” (Work Release and Recidivism: An Empirical Evaluation of a Social Policy) จากการวิจัยถึงนโยบายทางสังคมเกี่ยวกับคุณค่าของงานทางด้านการปลดปล่อยผู้ต้องขังในเรือนจำก่อนที่จะครบกำหนดโทษว่ามีผลต่อการทำให้ผู้ที่ถูกปลดปล่อยไปแล้วสามารถแก้ไขพฤติกรรมตัวเอง โดยกลับตัวเป็นพลเมืองดีและคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจหรือไม่ โดยเขาได้ตั้งคำถามที่มีเหตุผลไว้ด้วยกัน 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก เป็นไปได้อย่างไรซึ่งโครงการ เช่น งานเกี่ยวกับการปลดปล่อยผู้ต้องขัง ก่อนถึงกำหนดโทษ จะขยายต่อไปเรื่อยๆ และถูกบรรจุในนโยบายโดยปราศจากกฎเกณฑ์ทาง ขบวนการยุติธรรมของการที่สันนิษฐานว่า มันจะมีผลในการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ในภายหลังและต่อไป ประเด็นที่สอง เข้าทั้งสองสงสัยว่างานการปลดปล่อยดังกล่าว นั้นมีผลต่อการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยไปจริงหรือไม่ และทำไมการสงสัยเช่นว่านี้ไม่มีผลต่อโครงการต่างๆ ในนโยบายทางสังคมบ้างเลย

ในที่สุดก็พบว่า นโยบายทางสังคมได้รับการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ในการมุ่งสนใจถึงงานเกี่ยวกับการปลดปล่อย ถึงแม้ว่าเขาจะพบว่างานเกี่ยวกับการปลดปล่อยมีผลต่อการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีได้น้อยมาก ซึ่งทำให้เกิดความสงสัยว่าทำไมนโยบายเกี่ยวกับสังคมนี้อาจไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงเสียที และต่อไปจะสงสัยว่าทำไมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่างโครงการ จึงมีการพูดถึงเรื่องนี้น้อยมาก และสงสัยว่าจะทำอย่างไรให้ผู้มีส่วนในการร่างนโยบายนี้ได้พบวิธีการใหม่มาใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีที่ดีกว่างานปลดปล่อยผู้ต้องขังให้พ้นโทษก่อนถึงกำหนดโทษของเขา ซึ่งเมื่อการปลดปล่อยไม่ได้ผลแล้วก็จะยังผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอยู่นั่นเอง

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาเทียบเคียงกับการดำเนินการทั้งหลายตามกฎหมายต่อผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตว่า การที่ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตถูกจับกุมดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก เหตุใดพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่สอบสวน ทำการปรับผู้กระทำผิดจึงกำหนดค่าปรับในอัตราต่ำ ทั้งๆ ที่พนักงานสอบสวนทราบดีว่าอัตราค่าปรับดังกล่าวจะไม่ทำให้ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเข็ดหลาบและจะกลับไปทำผิดอีก และแม้จะทราบดีถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสังคมโดยรวมที่ปล่อยให้ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมากอยู่ในสังคม แต่เหตุใดจึงไม่มีนโยบายจากทางภาครัฐที่จะดำเนินการอย่างเด็ดขาดต่อปัญหาดังกล่าว หากผู้กระทำผิดยังไม่ได้รับการแก้ไข เพื่อหยุดความคิดที่จะกระทำผิดอีก แล้วถูกปล่อยออกมาสู่สังคม ย่อมจะทำให้มีโอกาสหันไปกระทำผิดอีกสูงมากยิ่งขึ้น เมื่อเทียบเคียงกับการแก้ไขผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตก่อนจะกลับไปสู่สังคม ก็ให้เห็นได้ว่าใน

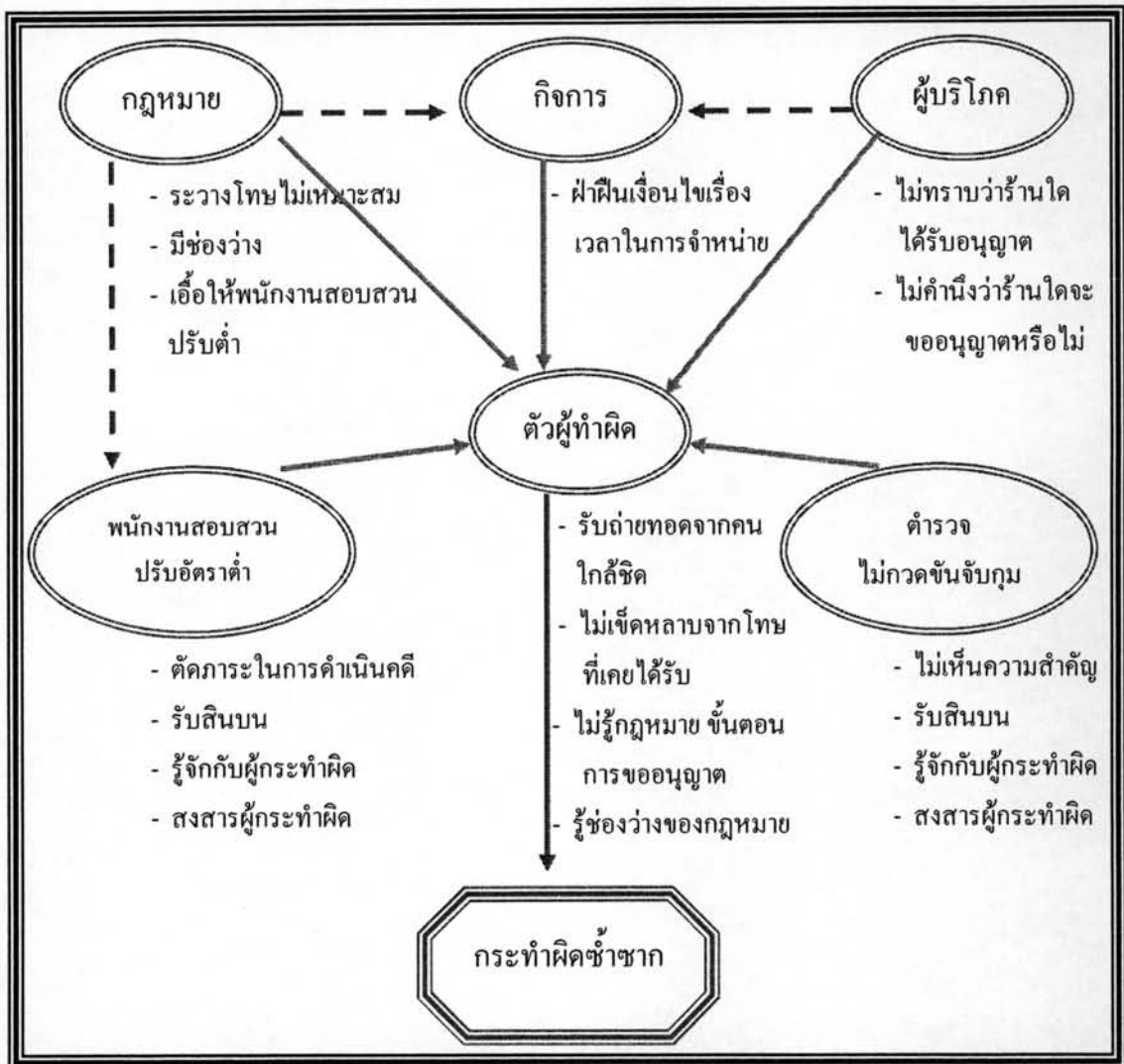
กระบวนการการดำเนินคดีกับผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นไม่มีส่วนใดที่เป็นการแก้ไขผู้กระทำผิดเลย

Robert Fishman (1977) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการกระทำผิดซ้ำในโครงการให้การแก้ไขพฤติกรรมและบริการชกุงใจให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ในเมืองนิวยอร์ก จากการศึกษาพบว่า โครงการให้การแก้ไขพฤติกรรมและบริการชกุงใจให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีที่เขาศึกษา คือ การให้การศึกษ ฝึกสอนงานทางด้านอาชีพต่างๆ และการให้บริการทางด้านสุขภาพจิตบำบัด อันเป็นการศึกษาในกลุ่มของผู้กระทำผิดที่มีอายุไม่เกิน 16 ปี ผลของการศึกษาของเขาปรากฏว่า โครงการต่างๆ ที่ตั้งไว้ในโครงการแก้ไขพฤติกรรมหรือให้บริการชกุงใจนั้น ประสบความสำเร็จ

2.10 ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุม พนักงานสอบสวน ประชาชนผู้บริโภค กิจการ และผู้กระทำผิด กับการกระทำผิดซ้ำ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารถออกแบบภาพวงจร ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน และผู้บริโภค กับตัวผู้กระทำผิด ไปสู่การกระทำผิดซ้ำ ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุม พนักงานสอบสวน ประชาชนผู้บริโภค กิจการ และผู้กระทำผิด กับการกระทำผิดซ้ำ

หมายเหตุ \longrightarrow ทิศทางความสัมพันธ์ของสาเหตุการกระทำผิดซ้ำๆ ที่มีต่อตัวผู้กระทำผิด
 \dashrightarrow ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุการกระทำผิดซ้ำๆ ที่มีผลต่อกัน

2.11 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต

จากข้อมูลที่มาและความสำคัญของปัญหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิด ในการวิจัยเรื่อง "การกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต: ศึกษากรณีเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท" ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

กฎหมาย

- ระวางโทษตามกฎหมายไม่ทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบ
- มีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย
- กฎหมายมีส่วนสนับสนุนให้พนักงานสอบสวนปรับในอัตราต่ำ

ลักษณะกิจการ

- ฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องเวลาในการจำหน่าย

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุม

- นโยบายของผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญ
- เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุมรับสินบน
- เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุมรู้จักเป็นการส่วนตัวกับผู้กระทำผิด
- เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่จับกุมมีความสงสารผู้กระทำผิด

พนักงานสอบสวน

- พนักงานสอบสวนตัดภาระในการดำเนินคดี
- พนักงานสอบสวนรับสินบน
- พนักงานสอบสวนรู้จักเป็นการส่วนตัวกับผู้กระทำผิด
- พนักงานสอบสวนมีความสงสารผู้กระทำผิด

ผู้บริโภค

- ผู้บริโภคไม่ทราบว่าร้านใดเป็นร้านที่จำหน่ายสุราอย่างถูกต้องหรือไม่
- ผู้บริโภคไม่คำนึงว่าร้านใดจะเป็นร้านที่จำหน่ายสุราอย่างถูกต้องหรือไม่

ตัวผู้กระทำผิด

- ภูมิหลังและคนใกล้ชิด มีส่วนในการถ่ายทอดและสนับสนุนการทำผิด
- โทษที่เคยได้รับไม่ทำให้ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเข็ดหลาบ
- ไม่ทราบกฎหมายและขั้นตอนการขออนุญาต
- ตัวผู้กระทำผิดรู้ช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ตนเองได้เปรียบ

การกระทำผิดซ้ำของ
ผู้จำหน่ายสุรา
โดยไม่ได้รับอนุญาต

2.12 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต หมายความว่า การขายสุรา รวมถึง เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ทุกชนิด โดยไม่ได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต แต่มิได้หมายความว่ารวมถึง การที่ได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายสุรา แต่ฝ่าฝืน ข้อบังคับ เช่น จำหน่ายสุราผิดประเภท เกินปริมาณตามที่ได้รับอนุญาต หรือจำหน่ายให้แก่เด็ก อายุไม่เกิน 18 ปี หรือจำหน่ายสุราเกินเวลา หรือในเวลาห้าม

การกระทำผิดซ้ำของผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต หมายความว่า การที่ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตกระทำผิดมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป โดยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ จับกุม และถูกพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับตามกฎหมายแล้ว กลับไปจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ถูกต้องอีก

การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายความว่า การใช้อำนาจใน ส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ ได้แก่ การจับกุมและการควบคุมตัว ผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย การสอบสวนและหรือการเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวน

สุรา หมายความว่า วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกิน ได้เช่นเดียวกับน้ำ ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 แก้ไข พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ซึ่งหมายความว่ารวมถึงสุราทุกประเภทตามที่ กรมสรรพสามิต ได้แยกประเภทไว้ ดังนี้

(1) **สุราแช่** หมายความว่า สุราที่ยังไม่ได้กลั่นและให้หมายความว่ารวมถึงสุราแช่ที่ ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 15 ดีกรีด้วย เช่น เบียร์ ไวน์ เป็นต้น

(2) **เบียร์** หมายถึง สุราแช่ที่ทำจากข้าวมอลต์ ดอกฮอปหรือข้าว

(3) **สุราแช่ผลไม้** หมายถึง สุราที่ทำจากองุ่น แบ่งออกเป็น 2 พวก คือ

(3.1) ทำจากองุ่นเขียว

(3.2) ทำจากองุ่นแดง

(4) **สุราแช่พื้นเมือง** หมายถึง สุราที่ไม่ได้กลั่น ซึ่งทำจากวัตถุดิบจำพวก น้ำตาล หรือข้าว เช่น กะแช่ อุ สุาโท หากทำจากผลไม้ชนิดอื่น จะต้องระบุชนิดของสุรานั้นๆ ต่อท้าย เช่น ไวน์ลับปะรด ไวน์มังคุด

(5) **สุรากลั่น** หมายความว่า สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้ความหมายรวมถึงสุรากลั่น ที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรีด้วย

(6) **สุราขาว** หมายถึง สุรากลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่งมีแรง แอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

(7) สุรากลั่นชุมชน หมายถึง สุรากลั่นชนิดสุราขาว มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรี แต่ไม่เกิน 40 ดีกรี

(8) สุราผสม หมายถึง สุรากลั่นที่ใช้สุราขาวหรือสุราสามทับมาปรุงแต่งมีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี เช่น เชียงซุน หงส์ทอง แสงทิพย์

(9) สุราปรุงพิเศษ (แม่โขง) คือ สุรากลั่นที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษมีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

สุราพิเศษ

(10) วิสกี้ คือ สุราที่กลั่นจากรัญญพืชเช่น ข้าวมอลท์ ข้าว ข้าวโพด มีการเก็บบ่มน้ำสุรา อย่างน้อย 2 ปี ก่อนปรุงแต่งออกจำหน่าย

(11) บรันดี คือ สุราที่กลั่นจากไวน์องุ่น

(12) สุรากลั่นอย่างอื่น เช่น รัม คือ สุราที่กลั่นจากน้ำตาล หรือกากน้ำตาล

(13) สุราสามทับ คือ สุรากลั่นที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรีขึ้นไป (ที่มา :

กรมสรรพสามิต)

สุราไทย หมายความว่า สุราที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ไม่ได้นำเข้ามาจากต่างประเทศ ไม่ว่าชื่อยี่ห้อจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศก็ตาม

จำหน่าย หมายความว่า ขาย แจก แลกเปลี่ยน ให้

ร้านจำหน่ายสุรา หมายความว่า สถานที่ใดๆ ที่มีสุราไว้เพื่อจำหน่าย นำสุราออกแสดงเพื่อจำหน่าย ไม่ว่าปลีกหรือส่ง หรือจะดื่ม ณ ที่จำหน่ายหรือไม่ก็ตาม

สถานบริการ หมายความว่า สถานที่ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ในการค้า ดังต่อไปนี้

(1) สถานเดินร่ำ รำวง หรือรองเง็ง ประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงพาดเนอร์บริการ

(2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ โดยมีหญิงบำเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อนหลับนอน หรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า

(3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า

(4) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายโดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง

เทศ หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้เป็นสถานเดินร่ำ รำวง หรือรองเง็ง ประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงพาดเนอร์บริการ

ผ้า หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่น จำหน่ายโดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง

ชาวน้ำ หมายความว่า สถานที่ที่มี สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีบริการอบตัวด้วยความร้อน โดยหวังประโยชน์ในการค้า

ร้านค้าคาราโอเกะ หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายโดยจัดให้มีบริการร้องคาราโอเกะ โดยหวังประโยชน์ในการค้า หรือให้บริการร้องคาราโอเกะเพื่อดึงดูดลูกค้าในการประกอบการค้าอย่างใด ๆ

โรงสนุกเกอร์ หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหาร สุราจำหน่ายโดยจัดให้มีบริการเล่นสนุกเกอร์ โดยหวังประโยชน์ในการค้า

ร้านอาหารไทย หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารไทย รวมถึงอาหารทั่วไป เช่น ข้าวหมูแดง ข้าวขาหมู ข้าวมันไก่ ข้าวหมกไก่ เป็นต้น หรืออาหารตามสั่งทั่วไป เช่น ข้าวกะเพรา ข้าวหมูทอด ข้าวไข่เจียว ข้าวผัด ข้าวราดแกง เป็นต้นด้วย และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านอาหารอีสาน หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารพื้นเมืองของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยจำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านกาแฟ หมายความว่า สถานที่ที่มีกาแฟ น้ำชา จำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านเบเกอรี่ หมายความว่า สถานที่ที่มีขนม ขนมปัง คุกกี้ เค้ก จำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านก๋วยเตี๋ยว หมายความว่า สถานที่ที่มีก๋วยเตี๋ยวไม่ว่าชนิดใดจำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านอาหารซีฟู้ด หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารทะเลจำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านสเต็ก หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารประเภทเนื้อสัตว์ย่างหรือทอด จำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านอาหารต่างชาติ หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศจำหน่ายเป็นหลัก และมีสุร่าจำหน่าย

ร้านอาหารที่วางโต๊ะชั่วคราว บนลานหรือทางเท้า หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารไม่ว่าชนิดใด และมีสุร่าจำหน่าย โดยในช่วงเวลาที่ให้บริการทางร้านใช้ลาน หรือทางเท้าเป็นที่วางโต๊ะ เก้าอี้ให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการ เมื่อจำหน่ายเสร็จในแต่ละวันก็จะเก็บโต๊ะ เก้าอี้

ร้านสะดวกซื้อ หมายความว่า สถานที่ที่มีอาหารสำเร็จรูป สินค้าหลากหลาย ชนิดจำหน่าย เช่น เซเว่นอิเลฟเว่น เฟมิลีมาร์ท 108 ซุป ท็อปซูเปอร์มาเก็ต ร้านของชำโชห่วย เป็นต้น และมีสุราจำหน่าย

ร้านสุรายาดอง หมายความว่า สถานที่ที่มี ยาสมุนไพร ชาเกลือ เครื่องดื่มของดองในสุรา จำหน่ายเป็นหลัก

โรงแรม หมายความว่า สถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับเงินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว และมีสุราจำหน่าย

ร้านจำหน่ายสุราโดยเฉพาะ แบบขายส่ง หรือปลีก หมายความว่า สถานที่ที่จำหน่ายสุราแบบขายส่ง และหรือปลีก โดยเฉพาะ ไม่ได้ให้บริการดื่มสุรา ณ ที่ขาย

ปรับอัตราต่ำ หมายความว่า การลงโทษปรับเป็นจำนวนเงินต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของโทษปรับสูงสุด ตามระวางโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้เปรียบเทียบปรับ

ร้านค้าขนาดเล็ก หมายถึง ร้านค้าที่มีลูกค้าน่าจะมีรายได้ระดับต่ำถึงระดับปานกลาง ไม่มีการตกแต่งร้านให้สวยงาม จำหน่ายสินค้า อาหาร หรือสุรา ในราคาไม่แพงตามความรู้สึกของวิญญูชนทั่วไป

มิกเซอร์ หมายความว่า น้ำโซดา น้ำเปล่า น้ำอัดลมที่ใช้ผสมดื่มกับสุรา